

"Proletarec"
je delavski list
za misleče
čitatelje.

PROLETAREC

OFFICIAL ORGAN JUGOSLAV FEDERATION, S. P.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

GLASILO
PROSVETNE
MATICE
J. S. Z.

ST. — NO. 1299.

Entered as second-class matter, December 6, 1907, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

CHICAGO, ILL., 4. AVGUSTA (AUGUST 4,) 1932.

Published weekly at
3229 W. 26th St.

LETO — VOL. XXVII.

OGROMNI IZDATKI ZA "OBRAMBO" EN VZROK KRIZE

MILJARDE, KI JIH MEČEJO DEŽELE ZA VOJNE PRIPRAVE, SEJEJO BEDO

Neplodna konferenca. — Milijone mož v armadah. —
Neresne pogodbe in predlogi za razorožitev

Svetovna vojna je stala 330 milijard v denarju, 37 milijonov ljudi je bilo ubitih in okrog 100 milijonov jih je umrlo valed stradanja in drugih posledic krvave orgije. Demonstracije veteranov v Washingtonu in pogon nanje je bil odmev iz svetovne vojne. Lausanska konferenca se je mučila, da zašije eno izmed ran, ki jo je zasekal svetovni vojni ples. Kaotična, histerična situacija v Nemčiji je rezultat vojne "za očetnjo in kajzerja", in kriza v Ameriki je v glavnem posledica vojne "za odpravo vojne, samoodločevanje narodov" in druge Wilsonove točke, ki jih ni vzel resno noben kapitalistični državnik.

Več kot petdeset odstotkov vseh dohodkov, ki jih imajo države, gre za prošle in za pripravljanje na bodoče vojne. V armadah je danes okrog 30 milijonov mož, ali več kakor jih je bilo pred svetovno vojno, nevestvi fašistično milico v Italiji in Hitlerjeve čete v Nemčiji. Militarizem žre in žre, a ne producira ničesar razen nesigurnosti in neprestano vojno opasnost.

Nad 6 mesecev so se prerekli v Genovi o predlogih za omejitve armad in mornaric, o predlogih za odpravo strupenih plinov v vojnah, bombardiranja mest iz aeroplanov, o ukinitvi velikih oklopnih tankov, ogromnih topov in druge "agresivnega" orožja. Predsednik Hoover je poslal konferenčnikom predlog, naj se krat-

komalo zedinijo, da zmanjšajo armade eno tretjino, ali ko je prišel načrt resno v upoštevanje, je Hoover zastopnik glasoval proti njemu in z njim vred velika večina diplomatov drugih dežel z močnimi armadami. Sprejeli so sicer resolucijo, v kateri se zavezujejo delovati kakor doslej tudi v bodoče za zmanjšanje vojnih izdatkov in omejitev oboroževanja do najnižje mogoče točke, toda o detajlih se bodo pomenili šele večaki, potem bodo o njihovih ugotovitvah spet sklepali diplomate, in tako se vleče ta igra iz leta v leto. Državniki, ki so v Genovi govorili o miru in o nadi, da se armade in vojne mornarice znižajo čimprej na minimum, so se 23. julija razšli v svoja glavna mesta in tako je ostalo vse pri starem. Pomorske sile grade nove vojne ladje, druge države pa si izboljšujejo in večajo svoj vojni aparat na suhem, v zraku in kolikor mogoče tudi na vodi. Državne blagajne se prazniijo dalje z izdatki "za obrambo" in ljudstvo ječi pod težo davkov in v bedi. Nobena država ne zamudi ničesar pri izboljšavanju svojega aparata za rušenje in klanje. Če bi vlade delale s tako vneto za blaginjo ljudstva, kakor delujejo za izpopolnjevanje "priprav na obrambo", bi sedanje krize prav gotovo ne bilo. Ampak pod kapitalizmom se ne gre za ljudske koristi nego za protektiranje trgov, privatne lastnine in profitov.

Militarizem je bil in bo za ljudstvo najtežje breme, dokler se ne spametuje ter ga odpravi zaeno z vzroki, radi katerih ga vlade goje in poveličujejo za višek vsega. Socialistično gibanje po vsem svetu nudi narodom program za ekonomsko preuredbo, v kateri ne bo več vzroka za militarizem in vojne. Čimprej se delavski narod z svojo energijo zavzame zanj, toliko boljše za človeštvo.

Profit, ki bi spadal državi

Telefonski trust je razdelil ta mesec blizu 42 milijonov dolarjev dividende za prvo polovico tega leta. Vzlic depresiji so dividende te velike kompanije še vedno tolikšne kot l. 1929 in skozi od leta 1922 naprej. Če bi bilo republikanski in demokratski stranki res za varčnost in znižanje davkov, bi porušile monopolne korporacije, ki so postale bogate, kar bi prineslo državi blagajni milijone dobička.

Merilo za kazni

John D. Booth, prvi pomožni blagajnik v banki v La Grange, Ill., je poveril direktno \$22,000. Bil je obsojen na tri leta ječe. Če bi bil samo klerik in bi ukradel par dvajsetakov, bi dobil skorogotovo 6 let zapora, če pa bi bil poglavar banke in bi pripravljal vlagatelje ob polovico, si bi najel politično vplivne zagovornike in sodnik bi ga oprostil. Tako je običajna procedura.

"BONUSNA ARMADA" V SPOPADIH Z OBLASTJO

Bivši vojaki, ki so se zbrali v Washingtonu za zahtevo, da se jim bonus takoj izplača, so se borili do konca svetovne vojne za demokracijo, čast domovine in alične stvari, prošli teden pa so se prvič resno spopadli s policijo glavnega mesta in nato še z vojaštvom. Vsekakor velik razlika med njihovim sedanjim bojem ter onim, ki so ga imeli na evropskih bojiščih. Uprava mesta Washington bi se rada veteranov iznebila čimprej. Ponudeno jim je bilo posojilo na njihove police, da bi lahko odpotovali udobno, ali zahteva za bonus in pa volja kljubovanja je bila jača, pa se je policija končno odločila za drastično akcijo. Na sliki so detektivi, ki se prepeajo z veterani. V demonstracijah 28. julija je padla prva človeška žrtev. En policaj je ustrelil bivšega vojaka, Čeha po rodu, ki je prišel demonstrirati v Washington iz Chicaga. Po teh spopadih je bilo pozvano še vojaštvo v glavno mesto, ki je prišlo oboroženo kakor da se gre za boj z enako oboroženo sovražno armado.

SKRBI FAŠISTIČNE ITALIJE RADI NAGLEGA KRČENJA "KANON-FUDRA"

Cerkev in vlada rotita Italijane, naj bodo bolj plodoviti. — Vabila v zakon z znižanimi vožnjami v Rim

V Italiji nikakor ne gre pa ne gre po tokih, ki jih je zarisal Mussolinijev fašizem. Tudi s streljanjem nasprotnikov v hrbet, z deportiranjem in mučenjem kritikov in z diktatorskimi naredbami ne more obrniti vode, da bi tekla po strugi navzgor. Spremembe v vladi, menjanje uradnikov v provincih in poostreženost nasilnosti priča, da fašizem ni v stanju izpolniti svojih obljub in se drži na krmilu edino z grobo silo.

Italijanska vlada pod načelstvom duceja je opajala ljudstvo s pravljico o veličini Italije in o armadi, katero ne bo mogel nihče premagati. Mussolini je resno računal na tako armado in je Italijo faktično pretvoril v vojni tabor. Obdavič je samec in izdajal patriotske apele, da naj Italijanke rode v čast in veličino nove Italije toliko otrok kolikor jim jih je Bog pripravljen dati. Meni, da nobeni deželi Evrope se ni po vojni prebivalstvo tako množilo kakor ravno v Italiji, dasi je izmed vseh najbolj obljude na in zelo revna po plodovitosti zemlje in prirodnih zakladih. Vsako širjenje znanja o kontroli porodov na kakršenkoli način je v Italiji strogo prepovedano in pri tem pomagajo vladi še cerkev s prižnicami in spovednico. Ali kljub vsemu so začeli porodi tudi v Italiji nazadovati. V prošli polovici leta je bilo 62,205 manj rojstev in 25,774 manj porok kakor v istem času prošle leto. "Italija je v veliki nevarnosti",

piše rimska Tribuna v uredniškem članku na prvi strani in svari deželo, da bo zapadla dekadenci, če se prebivalstvo uda manjšanju uživanja in odreče dolžnosti "do domovine". Cerkev pa grmi, da je porodna kontrola smrten greh in bo kaznovan s peklom.

Vlada skuša pripraviti mlade ljudi, da se bi oženili, in jim ponuja skoro zastoj vožnje — medeno potovanje v Rim — po železnicah in omnibusih. Če bo ta vada kaj pomagala, je dvomljivo. Vzrok zmanjševanja števila rojstev in porok v Italiji je ekonomski, prvič ker je dežela že preobljude, drugič, ker ni hrane za vse želodce, in tretjič, ker so meje naseljevanju v druge dežele večina zaprte. Radi vpliva teh okoliščin vladni apeli ne bodo veliko izdali, pa tudi grožnje s peklom ne bodo v Italiji preprečile to, kar se med ljudstvom v večini drugih dežel že dolgo prakticira.

Fašizem v Italiji v krčih

Od septembra lanskega leta je bilo v Italiji pred posebnim vojnim tribunalom sojenih nad 600 oseb vsled "veleizdaje". Med njimi so bili zdravniki, profesorji, obrtniki, delavci in kmetje. Več je bilo obsojenih na smrt, drugi na dolgoletne zaporne kazni. To naraščanje obravnav proti "veleizdajcem" je dokaz, da je italijanski fašizem nevarno bolan.

POMOŽNE AKCIJE SO RAKETIRSTVO V KORIŠT "POLITIŠNOV"

Pomožne akcije, katere vodijo v mestih razni samopostavljeni "človekoljubi", so največ v korist politišnom od najvišjih do najnižjih, je dejal ekonom Roger W. Babson, ki je v ameriškem bizniškem svetu zelo upoštevana oseba. Po njegovem mnenju so vse sedanje pomožne akcije "raketirstvo" v največjem obsegu. On predlaga, da naj se v nadomestilo za miloščino razdeli brezposelnost po kvotah med delodajalce, kateri jim naj dajo zaslužek. Kakor je med vojno pozvala vlada ljudi v armado, tako jih naj zdaj "drafta" industrija. In potem bo konec krize. Dasi je Babson povedal glede pomožnih akcij veliko resnice, je njegov nasvet glede zaposlitve delavcev le pobožna želja, ki ni napravila na delodajalce nikakega vtisa.

Cene gredo navzgor

Cene živlenskimi potrebščinam se dvigajo, plače še vedno znižujejo in farmerjem plačujejo prekupei še vedno sramotno malo za produkte. Spekulant skuša dvigniti cene delnicam in bondom. Vse to razglaja za znamenja, da se "prosperiteta" vrača.

Blagostanje se gotovo povrne

Stari John D. Rockefeller je dejal, da se prosperiteta gotovo povrne, kakor se je še vselej doslej. Prosperiteta res pride, toda ne pod kapitalizmom temveč šele kadar se delavstvo izreče za socializem, četudi je John Sr. drugačnega mnenja.

Dve stranki pri skupni finančni korporaciji

Rekonstrukcijska finančna korporacija razpolaga z blizu tremi milijardami dolarjev, ki so bile deloma že deloma bodo posojene železnicam, zavarovalnicam, bankam in drugim korporacijam. Bila je ustanovljena na predlog Morganovih finančnikov in načrt zanj je kongresu predložil predsednik Hoover.

Naravno, da je vsa njena sestava taka, da služi le onim, ki so vladne pomoči najmanj potrebni, ali gre se pač za obvarovanje velikih investicij, obresti in profita.

Kako ta korporacija, ki je pod kontrolo vlade in kongresa posluje, pokazuje slučaj njene bivašega načelnika Chas. Dawesa. V začetku meseca junija je odstopil in ob enem dobil za svojo banko osemdeset milijonov dolarjev posojila. Dawes je vpliven republikanski politik in slave ga tudi kot velikega ekonomista, dasi razvoj njegove banke tega ne potrjuje. Demokratje v kongresu so se vsled tega posojila precej hudovali in trdili, da finančna korporacija preveč pomaga republikanskim kapitalistom in premalo demokratskim. Hoover, ki noče, da bi mu sedaj jemali demokratje med ljudstvom glasove s takimi očitki, pa je v direktorij rekonstrukcijske finančne korporacije imenoval večino demokratov, namreč štiri, in le tri republikance. Vseh direktorjev je sedem. Med temi republikanci in demokrati sicer ni prav nikake razlike v nazorih in programu in tudi v prepričanju ne, ker ga nima, razen vere v sveti profit. Za morebitne skandale, ki jih kaka senatna komisija prej ali slej prav gotovo odkrije, bodo republikanci lahko rekli, da so zanje demokratje odgovorni, kar je "dobra politika". Demokratje pa bodo že našli kaj, da bodo vračali republikancem v enakimi komplimentih.

Rekonstrukcijska finančna korporacija je po zadržilu uradnikov v Washingtonu največja kreditna in bančna ustanova, ki je kdaj obstajala na svetu. Umevno je, da se bi v nji marsikdo rad utaboril, ali bil vsaj deležen posojil, in zato, da bodo deljena "nepripristransko", je Hoover poskrbel tudi za "nepripristransko" kontrolo, ki obstoji kot že omenjeno v tem, da štirje upravni odborniki volijo demokratsko, in ostali trije republikansko, a v korporaciji bodo ena stranka.

Razen te je kongres z odobritvijo predsednika sprejel načrt za ustanovitev še ene kreditne korporacije pod imenom home loan bank, ki naj bi financirala gradnjo rezidenčnih domov v mestih ali pa dajala posojila na te, ki so zdaj v denarnih stiskah zato, ker jim regularne banke ne dajo posojil, ali pa jih neizprosno tirja za neporavnane obroke. Hoovervi pomočniki trdijo, da bosta ti dve korporaciji obrnili ameriško ekonomsko življenje spet v smer "prosperitete", toda dosedanje poslovanje rekonstrukcijske finančne korporacije ni še prav nič pripomoglo do takega izboljšanja.

Up fašistov, do dobe v nemškem državnem zboru večino poslancev, se ni uresničil. Volitve so se vršile 31. julija. A vzlic temu, da niso dobili večine, so fašisti presenetljivo napredovali. V novem parlamentu imajo 229 mandatov, ali 122 več kot v prejšnji zbornici. Socialisti, ki so druga najjača stranka, jih imajo 133 in komunisti 89. Komunisti so napredovali za 12 mandatov. Najbolj so nazadovale takozvane srednje stranke in nacionalistične, ker je njih glasove porabral Hitler, ki se zdaj hvali, da ima več mandatov kakor socialisti in komunisti skupaj.

Te državnozbornske volitve v Nemčiji niso še skristalizirale notranjega političnega položaja. Več o njih značaju in posledicah bo v prohodnjem Proletarcu.

IZID VOLITEV V NEMŠKI DRŽAVNI ZBOR

Te državnozbornske volitve v Nemčiji niso še skristalizirale notranjega političnega položaja. Več o njih značaju in posledicah bo v prohodnjem Proletarcu.

PRETEPANJE ZA KAZEN V OHIU

V Ohio so letos spet uveljavili postavbo, ki dovoljuje pretepanje za kazens. Kako se razvija, predstavlja ta slika.

NAŠ PROGRAM

Boj proti sedanemu sistemu in za socializem do zmage.

Večja socialistična stranka.
Več klubov JSZ z večjim številom članstva.
Več aktivnosti v klubih.
Več socialističnega mišljenja med socialisti.
Več društev v Prosvetni matici.
Več kulturnih društev z delavsko ideologijo.
Več delavske prosvete v delavskih organizacijah.
Poostritev borbe proti zavajalcem.
Gojitev socialističnega prepričanja v delavcih, da postane nepremagljivo.

POLLETNO POROČILO TAJNIKA KLUBA ŠT. 1 J. S. Z.

Krizo, ki postaja vedno bolj akutna, naš klub jako občuti. Pozna se mu na dohodkih in tudi v članstvu. Priredbe kluba v finančnem oziru niso toliko dobičkonosne, kot so bile prejšnja leta. Člani vedno težje plačujejo svoje prispevke. Vzlic temu smo izgubili samo tri člane v zadnji polovici leta. In če bi ne dali toliko podpore v agitatorične namene, bi klubova blagajna izkazovala v zadnjih šest mesecih prebitke. Če torej upoštevamo razmere in krizo, v kateri se nahajamo, smo s stanjem kluba lahko zadovoljni.

Članstvo: Članski imenik našega kluba je izkazoval z 31. decembrom 1931 107 članov; ob zaključku prve polovice leta 1932 pa izkazuje 104 člane, torej tri manj: Eden je prestopil v novoustanovljeni klub v Clearing distriktu, druga dva sta pa popustila po par mesečnem plačevanju. Od navedenih 104 članov jih 89 redno plačuje svoje prispevke, 15 članov pa dobiva izjemne znamke. Naj omenim, da zahtevajo izjemne znamke člani šele, ko so že nad 1 leto ali pa več brez vsakega zaslužka. Plačujejo svoje prispevke, dokler jim je le mogoče spraviti cente skupaj. V sledenju krize je najbolj prizadet angleški odsek kluba. — V zadnji polovici leta smo dobili samo dva nova člana, kar je izredno malo. Nekoliko več agitacije bi ne škodilo in gotovo bi dobili precej novih članov kljub sedanji krizi.

Resnosti položaja, v katerem se nahaja splošno delavstvo, se člani kluba zavedajo v polni meri. Izredno važno je tekoče leto, ker se bodo vršile predsedniške volitve. Veliko članov je pridno na delu z nabiranjem podpisov na peticije, da dobimo na volilno listo svoje kandidate; zbirajo prispevke v kampanjski sklad in v podporo Proletarcu. Zelo težko nalogo si je pa nadel angleški odsek kluba, ki je organiziral tedenske ulične shode, s katerimi ima nepričakovano lep uspeh kljub temu, da ne dobi skoro nič kooperacije od strani čeških sodrugov, ki bi morali biti pri takem delu v tem delu mesta prvi, ker je pretežna večina delavcev v tem okraju češke narodnosti.

Finance: Sestmesečni obračun izkazuje dne 30. junija \$288.31 prebitka, dočim je bil prebitke 31. decembra 1931 \$417.33. Da je prebitke za \$129.02 manjši je vzrok ta, ker smo v zadnjih šestih mesecih nakazali izredno veliko vsoto v razne podpore. Proletarcu je klub dal \$304.25. V tem je vse-ta tudi vsota za 500 iztisov Provojske izdaje Proletarca; o-krajni organizaciji socialistič-

ne stranke je klub prispeval \$45, gl. uradu socialistične stranke pa \$27, skupaj \$376.25. Čisti prebitke klubovih priredb je pa znašal v pretekli polovici leta \$386.76. Torej je ostalo za kritje drugih stroškov — kot za najemnino dvorane za zborovanja, za upravne stroške — samo \$10.51. To v informacijo onim, ki so radovedni, kam gre denar, katerega klub napravi s priredbami. Klub nima priredb za ojačanje svoje blagajne, ampak za ojačanje stranke sploh; in to nalogo naj upošteva vsak klub soc. stranke. Dolžnost vsakega člana je, da stori kolikor največ mogoče za dober uspeh priredb. Priredbe kluba št. 1 JSZ so dokaz, da se člani zavedajo svojih dolžnosti. Bili so vedno pripravljeni pomagati kjerkoli in kakorkoli jim je bilo mogoče. Vsem, ki so pomagali pri zadnjih priredbah, bodisi z aktivnim sodelovanjem na prireditvi sami — dramsko osebje in člani zbora Sava — ali s prodajanjem vstopnic in z delom na prireditvi izrekam v imenu kluba št. 1 JSZ iskreno zahvalo, in prepričan sem, da bom v prihodnjem poročilu lahko ponovil isto.

Priredbe: V pretekli polovici leta smo imeli samo dve večji prireditvi in eno manjšo: Dne 7. februarja komedijo "Trije vaški svetniki", 24. aprila koncert Save in 30. aprila pa domačo zabavo. Udeležba na prireditvi je bila povoljna — do 300 oseb — na domači zabavi pa 125. Klub je imel najeto dvorano tudi na 22. februarja, kateri datum je prepuštil čikaški federaciji društev SNPJ. Običajne proslave 1. maja klub letos ni imel, ker so vse delavske strokovne in socialistične organizacije v Chicagu organizirale skupno proslavo 1. maja; klub št. 1 je pa pri tej manifestaciji aktivno sodeloval. Poleg navedenih je klub organiziral še sledeča predavanja, razprave itd.: Dne 28. januarja je s sodelovanjem češkega kluba sklical shod, na katerem je govoril sodrug James H. Maurer; dne 22. januarja po redni seji je sodr. Joško Oven predaval o petletnem ekonomskem načrtu v Sovjetski Rusiji; dne 26. februarja po redni klubovi seji je bila razprava o priporočilih za zbor JSZ; dne 25. marca je sodr. Joško Oven referiral "Ali je v slučaju zmage socialistov diktatura potrebna?" in o istem predmetu je imel referat tudi sodr. Ivan Mošek dne 22. aprila; dne 27. maja je imel referat sodr. Frank Zaitz o predmetu "Ali je vester katoličan lahko tudi dober član socialistične stranke?" Poleg tega so posam- zni odseki kluba sodelovali na dru-

gih prireditvah, in sicer, na prireditvi čikaške okrožne federacije SNPJ je nastopil zbor Sava, dramski odsek vpriporil igrokaz "Med brati" in angleški odsek pa "The Daily Bread"; na prireditvi srbskega kluba je angleški odsek vpriporil dramo "The Daily Bread" in nastopil je tudi pevski zbor "Sava".

To je kratek pregled klubovega dela od 1. januarja do 30. junija t. l. Članstvo kluba zagotavlja, da bo šel po začrtani poti nevdružno naprej brez ozira na razne zapreke. Kajti zaveda se, da rešitev delavcev je edino le v skupnem delu in politični organizaciji. Ne ustraši se žrtve in odločno je premagati vse zapreke.

Peter Bernik, tajnik kluba št. 1.

Razne vesti

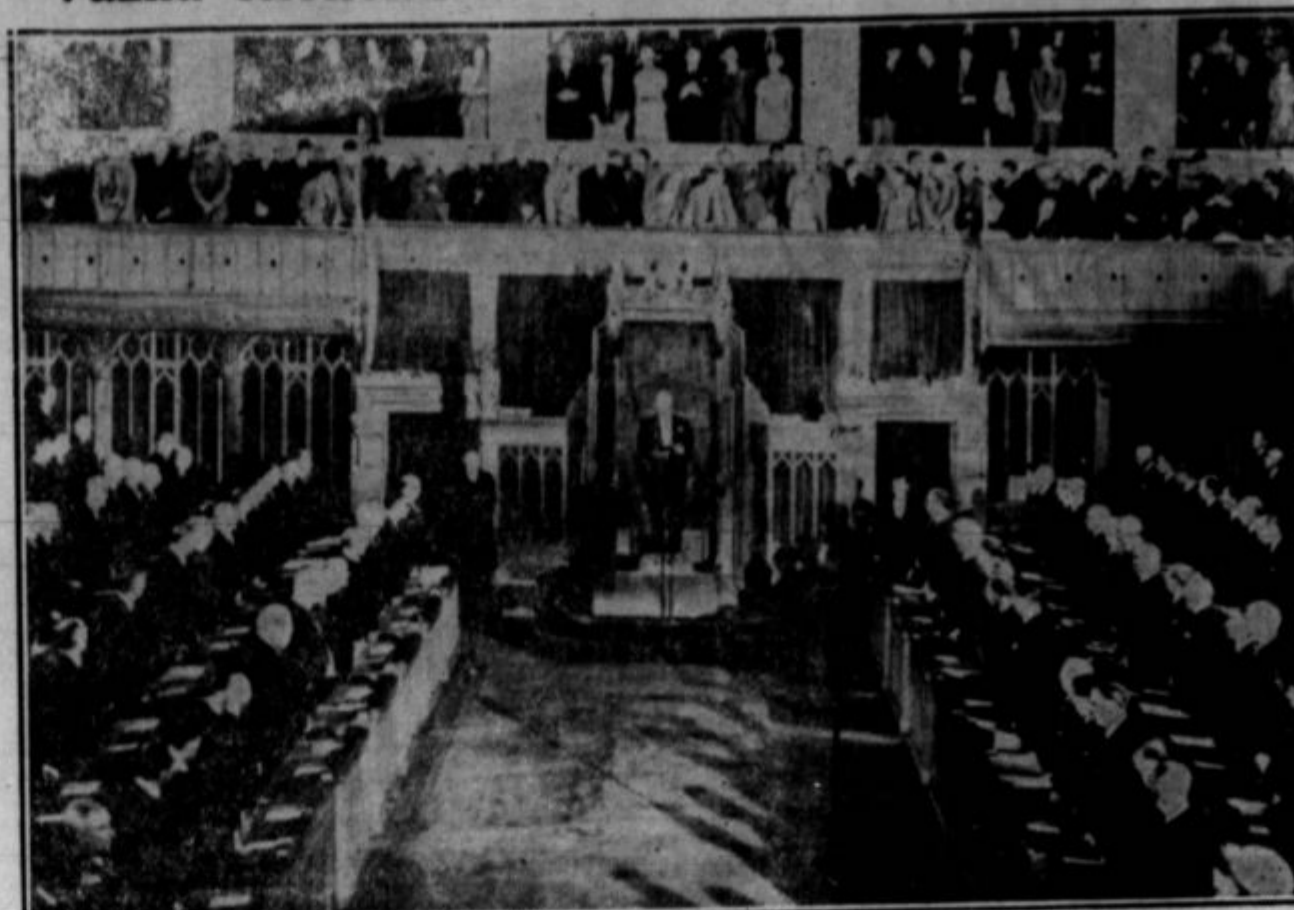
Bridgeport, O. — 22. julija sem obiskal naše somišljenike na Power Pointu. Par let je že poteklo, kar ni tam nobene-ga dela. Vendar podpirajo našo stranko; imajo soc. klub in obe tamošnji društvi spadata h Prosvetni Matici. Sodr. Tušek je bil delegat na zadnjem zboru. Dejal je, da ga je tako podžgalo, da zdaj še bolj dela za naš pokret in to tudi med Američani. Med ostalimi somišljeniki sem se oglasil tudi pri Bergantu in Chuchu ter dobil nekaj podpore listu.

Nato sem se odpravil v Salem, kjer smo pred letom ustanovili socialistični klub. Dobil sem par naročnin; drugi pa bodo naročnino obnovili pozneje, kajti dela se tudi tam zelo slabo. Pripravljajo se za piknik in konferenco, ki se bo vršila 4. septembra. Razpravljali smo tudi glede kampanjskega shoda in piknika skupno s klubom iz Power Pointa. Ako se bo shod res vršil, jim bo klub št. 11 šel na roko. Tudi med farmarji vlada veliko zanimanje za socialistične ideje, kakor je povedal sodr. Mihevc. Le tako naprej!

Iz Salema sem šel v Nilles. Tam so razmere že skoraj neznozne. Tovarne že dve leti skoraj nič ne obratujejo. Pa vseeno sem tudi tam dobil nekaj naših ljudi, ki, dasi so v stiski, niso pozabili Proletarca; eden teh je John Plahtar. "Obiskal sem nato še rojake v Warrenu, kjer tudi nimajo dosti boljše, kakor oni v Nillesu. V podporo listu so dali pač toliko, kolikor so v teh težkih razmerah zmogli.

Rojaki in naši naročniki v Youngstownu, katere sem tudi obiskal, so vsi brezposelni. Tovarne in jeklarne večinoma stojijo. Na nekaterih se poznajo že sledovi razpadanja. Človeka kar pretrese, ko jih takole gleda. Prava podoba gnilega kapitalističnega gospodarstva. V družbi sodr. Plahtarja sva šla okoli naših naročnikov. Brez dela in zaslužka so, kakor sem omenil, list pa hočejo obdržati vseeno, ker vedo, da je dober. Priporočajo, da se jim ga ne bi ustavilo. Zavila sva k staremu sodrugu Johnu Petrichu, ustanovitelju Proletarca. Koliko smo si imeli povedati iz preteklosti, sedanosti in kako bo v bodočnosti, ako bo prišlo delavstvo na krmilo. John ti zna veliko povedati. In ker je poleg še zelo vpljuden, je lepo biti v njegovi družbi. Ves dan ga bi človek poslušal; posebno jaz, ki rad poslušam stare, izkušene sodruge in sodrudičke. Od njih se vedno še učim in se bom učil. Od Petricha smo odšli v Girard, kjer sem bil že prejšnji večer. Girardčani pa imajo sami skrbne zastopnike, zato ni bilo dela zame. Dobil

Važna ekonomska konferenca britanskih dežel

V Ottawo v Kanadi zborujejo zastopniki vseh dežel Velike Britanije, v namenu, da skujejo tesnejše trgovske in splošne gospodarske zveze. Razen Anglije in Kanade so zastopane Južna Afrika, Avstralija, Nova Zelandija, Iraka, Indija in vsi drugi angleški teritoriji. Velika Britanija s svojimi dominijoni in kolonijami je največja država na svetu, ki je kdaj obstojala v zgodovini, toda njeni posamezni deli so v gospodarskem oziru samostojne države in tudi v političnem ne priznavajo več podložništva nego le enakovrednost z Anglijo. Valed teh rahlih stikov je gospodarska in politična premoč Velike Britanije veliko manjša kakor pa bi bila, če se bi njene posamezne dežele spojile v gospodarsko celoto. Temu nedostatku hočejo odpomoči na tej konferenci, ki bi sicer privedla do sporazuma, toda ne do takega, da bi zadovoljil optimiste, kajti gospodarski interesi med deželami se križajo. Zastopniki zborujejo v dvorani kanadskega parlamenta.

Za naše pravice

Cleveland, O. — Gremo! Gremo! Mi gremo naprej z našimi peticijami. Tudi v kampanjski fond se bo nekaj dobilo pri nas. Res so slabi časi, vendar se kje kakšen kvoder še vedno izvrti. Zadnjič (25. julija) sem nesel \$2.50 na urad lokalne organizacije v Clevelandu. Darovali so po 25c: Henry Watters, Edward Zakovsky, Harry Hardy, Ernest McCollum, Frank Prudich; Frank Perko 15c, J. Meaney 10c, Frank Barbič \$1.00; skupaj \$2.50. — To listo sem prejel od državnega tajnika Sidney Yellena. Imam pa še eno za Charlija, oziroma za JSZ. Pa ta mora biti obširnejša, drugače me bi znabiti Ribničan ozmerjal, češ, da sem lenuh. Zato bo treba malo počakati, da se bo več nabralo. Društvo "V boj" št. 53 SNPJ. bo darovalo \$3.00, kakor je bilo sklenjeno na zadnji seji. Tudi "Blejsko jezero" št. 27 SDZ nas podpre z 2 dolarjema. — Koliko pa vi? Pri peticijah so se doslej dobro odrezali: Frank Mihelich (št. 49), Louis Jartz, Philip in Frank Jontez (32nd Ward branch), Dacar Frank, Frank Hayny, Anton Zorko iz Collinwooda (št. 49). Vsi ti so stori-li svojo dolžnost; drugi še niso dali poročila.

Sedaj imamo pred seboj kar dva piknika: od lokalne organizacije Clevelanda 31. jul.; "Zarjin" in pa klubov št. 27 bo pa 7. avg. na Pintarjevi farmi, kakor je objavljeno

V sredo 27. julija je imel novoustanovljeni klub v Euclidu svojo sejo. Zopet dva nova člana. Saj pravim, gibljemo se! Okoli Clevelanda in tudi v njem se še vedno dobe zavedni ljudje.

Konvencija YPSL se je končala v nedeljo zvečer 24. jul. z banketom. V soboto prej sem v družbi Louisa Zorka posetil konvencijo in opazil tam nekaj mladih sodrugov, med njimi sodruga Jartza, brata Philipa in Franka Jonteza in Franka Barbiča ml. ter eno mlado sodruzičko. Interesantno je bilo gledati mladi svet; mladi fantje s črnimi bradami, dekleta v raznovrstnih oblekah najrazličnejših barv. V soboto je bilo na vrsti vprašanje, dali se naj dovoli sedež na konvenciji delegatom iz Toronta in Montreala, Canada, ker so se doma družili s komunisti. Sledila je precej obširna debata. Končno so odglasovali z "da". Milwaukee delegacija je imela sabo truck "Milwaukee Leaderja" s podobami Normana Thomasa in J. Maurerja. V nedeljo so s tem rdeče pobarvanim truckom obiskali Akron lokal.

"V mladini je bodočnost," tako se je izrazil državni tajnik Sidney Yellen. Med našo slovensko mladino jih je pa le

Petdnevnik v Washingtonu

Zaradi ekonomije posluje večina vladnih departmentov na bazi petdnevnega delavnika, brez plače za šest dni. Delavski department npr., ki ima nad 6,000 nameščenecv, je uvelvedel pet dni dela v tednu dne 25. julija.

Smrt rojaka

Butte, Mont. — Mnogi slovenski rudarji, ki so v prešlih 20 letih delali kdaj v buttskih rudnikih, se bodo spominjali Louis Boitezarja. Dne 17. junija je podlegel rudarski sušici, ki mu je uničevala moči skozi dve leti in pol. Star je bil 51 let, doma iz Škofljice, vas Gumniše. V Ameriki je bil okrog 30 let.

Pokojnik je bil do zadnjega zvest svojemu prepričanju. Pred in med vojno, do žalostnih polomov rudarske unije v Buttu in do odstavitve socialistične administracije po sodišču, je bil vnet član unije in soc. stranke. Bil je aktiven tudi na društvenem polju. Še malo pred smrtjo je naročil svoji ženi, da naj mu oskrbi civilen pogreb, toda pod pritiskom tradicije ni ugodila njegovi poslednji želji. Pokojnik zapušča ženo z otroci, brata Franka v Pueblu ter sestro v starem kraju. Bil je član več društev, med njimi SNPJ in JSKJ. Sorodnikom naše sožalje.

Poročevalec.

Vabilo na vzhodno-ohajsko konferenco

Piney Fork, O. — Položaj je čimdalje bolj žalosten in neznozen za trpeče ljudstvo. Mogoče so prišli tisti slabi časi, ki so nam bili prerokovani. Pa tudi našim krvosom bo končno odbila njih ura. Upajmo, da kmalu. In tedaj bosta delavec in farmer uživala sad svojega dela sama. Takrat ne bodo več skladišča in druge shrambe natrpanopolne vsega, delavec in farmer pa poginjala poleg od gladi, kakor se to dogaja točasno. Namesto, da bi dali ljudstvu, kar je ljudskega, se pa kapitalistični mogotci posmehujejo in nezavedno parajo naše nadalje varajo z obljubami, da gre in jih voli.

Zadnji čas je, da se izkorist-čana masa zave, pa da pokaže 8. novembra na volišču svojo obsojdo in v protest proti izkoristčevalcem s tem, da odda svoje glasove socialističnim kandidatom. Dokler ne dobi socialistična delavska stranka večine v vladi, toliko časa bo vladalo izkoriščanje in se bodo ponavljale krize. Kaj več o tem boste slišali in se bomo pogovorili na konferenci na Powhatan Pointu dne 21. avg. t. l. Pričetek bo dopoldne ob 10. Po konferenci bo pa piknik. Vse skupaj se bo vršilo na prostorih sodr. Johna Kostreva. Vabljen je vso zavedno delavstvo od blizu in daleč in žele-let, da se temu vabilu odzovemo vsi, tudi oni iz West Virginije.

Seje, shodi, konference ter druge priredbe in zabave so za nas velikega pomena. Njih namen je obuditi in utrditi našo delavsko zavest ter nas napeljavati k slogi in enotnosti. Zato na svidenje na Powhatan Pointu 21. avgusta.

Nace Ziemberger.

Poroke in razporoke

Leta 1931 je bilo v Zed. državah 1,060,095 porok, ali 6.1 odstotkov manj kakor leto prej. Razporok je bilo 183,695, ali 4.1 manj kakor prejšnje leto.

"PROLETARCU"

boste storili veliko uslugo, če mu skozi to krizo pomagate s tem, da naročnino če le mogoče točno obnavljate in da mu pridobite novih naročnikov.

Tudi prispevki v tiskovni fond so mu zdaj neobhodno potrebni.

KLUBOM IN DRUŠTVOM

ALI želite svojim prireditbam čimveč moralnega in gmotnega uspeha?

OGLAŠAJTE JIH V PROLETARCU!

Poročilo s konvencije J. S. K. J.

Indianapolis, Ind.—Dne 25. julija ob 8. zjutraj je glavni predsednik Paul Bartol iz Waukegana z običajnim pozdravnim govorom otvoril 14. redno konvencijo JSKJ. Obenem se je zahvalil društvu in slovenskemu občinstvu v Indianapolisu za lepi sprejem došlih delegatov. Nato se je preselilo na dnevni red. Navzočih je bilo 136 delegatov in 14 glavnih odbornikov.

Takoj po otvoritvi je predlagal Frank Kramar, delegat dr. št. 171—185, naj se da glavnemu predsedniku polno moč, imenovati vse konvenčne odbore, da bi se tako prihranilo na času. Po kratki debati je bil ta predlog z veliko večino odklonjen. Sledile so volitve konvenčnih odborov. Izvoljeni so bili: Matt Anzele, predsednik; Rudolf Pleteršek in Louis Kolar, podpredsednika; Anton Terbovec (urednik "Nove dobe") in Janko N. Rogelj, zapisničarja. Vsi ostali odbori so bili izvoljeni šele ob 6. zvečer.

Konvencija zboruje v šoli sv. Trojice. Pred vhom stoji dva okrašena mlaja in lep napis delegatom v počast. Tudi prostorna dvorana je okušna okrašena. Delegacijo je v imenu meščanov pozdravil župan ter tajnik delavske federacije za državo Indiana.

Delegati so zelo ostro kritizirali in obsojali glavni odbor. Prišlo je do ostrih debat in kritike med glavnimi tajniki Antonom Zbaničnikom ter Ivanom Tavčeljem. Njuna zadeva je bila izročena odboru za pritožbe. O izidu poročam prihodnjič.

Glavni nadzornik Perdan iz Clevelanda je imel dolgo poročilo, po vsebini zelo kritično in žaljivo proti glavnemu odboru. Sodeč po medklicah, življenjancem in hrupu je vplivalo to poročilo, ki ga je celi dve uri nepretrgoma čital, zelo razburljivo na delegacijo. Poro-

čilo ni bilo vzeto na znanje in istotako ne bo prišlo v zapisnik. Treba ga bo prej toliko popraviti, da ne bo izzvalo obsojanja od strani delegacije.

Delegatje sicer upajo, da bo konvencija trajala morda samo do ponedeljka, toda pravila, ki pridejo na vrsto 28. julija, jim bodo nemara vzela več časa nego pričakujejo. Vrh tega ima konvencija veliko važnih zadev, ki jih bo v tako kratkem času težko rešiti.

Se nekaj se mi zdi vredno omenbe, namreč, da so zborovalci brez pomišljanja in brez oklevanja enoglasno sprejeli predlog, da se da mesto vsem poročevalcem, pa naj bodo od koderkoli. Simpatijo vzbujajoča poteza! — Poročevalec.

Zapadno - ohajska konferenca; klubom in društvom na znanje

Cleveland, O. — Prihodnje zborovanje Prosvetne Matice JSZ. se bo vršilo v nedeljo 4. septembra v Salemu, O. Prišlo se bo točno ob 9. uri zjutraj v Rumunski dvorani na Ellsworth cesti. Tisti, ki pridejo iz Clevelanda ali iz Barbertona, naj vzamejo cesto št. 14. direktno do mesta Salema. Pri prvi signalni luči naj krenejo na desno in ko prevozijo kake četrt milje, bodo pri dotični dvorani. Za na piknik, ki se bo vršil istega dne popoldne v korist konferenčne blagajne, se vzame isto pot; le da se vozite kake pol milje dlje in ko prečkate železniško progo, je treba kreniti po prvi poti, ki drži na desno.

Vabilna pisma glede izvolitve zastopnikov za omenjeno zborovanje so bila poslana tajnikom vseh tistih društev, ki so včlanjena pri Prosvetni Matici JSZ. in tajnikom klubov JSZ. Ako pa slučajno to ali ono društvo ali klub ni prejel poslanega vabila, tedaj prosim, naj vpoštevata tole vabilo. Vabijo se nadalje tudi vsa tista društva, ki še niso včlanjena pri

SLIKE IZ PEKLA PREMOGARJEV

Življenske razmere v Indiani so se za premogarje in njih družine že pred par leti silovito poslabšale. Mnoga prej procvitajoča premogarska mesta so v mrtvilu. Dasi je unija rudarjev v Indiani povečini priznana, so plače vlcem temu znižane, vrhute pa so premogarji v Indiani zapadli brezposelnosti že dolgo prej predno je nastala sedanja splošna gospodarska kriza. V tem položaju raste med unijskimi rudarji in njih družinami gnev do profitarjev, neunijskih delavcev in do razmer, vsled katerih so pahnjeni v bedo. V premogovniku blizu Duggerja v Indiani, na vrhu na tej sliki, je delalo kakih dvajset neunijskih delavcev. To je jezilo organizirane premogarje, ki so nekega dne obkolili rudnik pri vходу (zaznamovan na tej sliki s sulico) in zagrozili, da bodo skebe pretepli, če se prikažejo iz rova, ali pa jih izstradali. Smrtno prestrašeni so ostali v jami. Šerif (na desni spodaj) je apeliral na oblegovalce, da naj ujetim delavcem dovolijo miren izhod, toda niso hoteli ugoditi, zato je pozval na pomoč milico, ki je seveda prišla in ujetniki so bili oproščeni unijskega obleganja. Spodaj na sliki je eden bivših ujetnikov ter njegova družina. Piše se Martin Jordan. Premogovniška kompanija mu je plačevala za delo v rovu 75c na dan.

Prosvetni Matici, naj pošljejo svoje reprezentante, da se po bližje seznanijo z našim delom. Tajnike pa prosim, da mi pravočasno pošljejo imena zastopnikov. To pa radi tega, ker mora pripravljati odbor v Salemu vedeti, za koliko ljudi

se izrekli za govore Norman Thomasa skozi lokalno Columbia radio-postajo.
Peter Benedict.

Delavsko gibanje v Detroitu

Detroit, Mich. — Zadnji piknik skupnih klubov socialistične stranke okraja Wayne se sijajno uspel. Udeležilo se ga je okoli tisoč oseb. Pa še večja bi lahko bila udeležba, če bi se vse delavstvo zavedalo, kako koristno in potrebno je posejanje takih prireditelj. Volitve se bližajo in vprašanje je, ali bo še ostala na krmilu sedanja vlada, ki noče in ne zna pomagati ljudstvu iz depresije, v katero ga je potisnila.

Na pikniku je nastopilo več dobrih govornikov; med njimi naš mladi, pa energični delavski voditelj Clarence Senior, glav. tajnik soc. stranke. Njegov resni govor je žel veliko odobravanje navzočih, ki so mirno in z zanimanjem sledili njegovim izvajanjem.

Se mnogo več udeležbe se pričakuje dne 13. avgusta, ko bo nastopilo več dobrih govornikov v Belle Ile parku, in sicer ob 7.30 zvečer. Glavni govornik bo podpredsedniški kandidat soc. stranke James H. Maurer, poznan kot izborni govornik in dober poznatelj delavskih težav in iskren bojevnik za delavske pravice. Zato ga pridite poslušati in mu ob času volitev pomagajte do urada, za katerega je v polni meri sposoben. Na svidenje torej 13. avgusta v Belle Ile parku (Concert shell)!

Tukajšnji glavni stan stranke ima na govorniški turi po državi Michigan več dobrih agitatorjev. Pridno prirejajo shode po raznih mestih in med farmarji in žanjejo velike uspehe. Obdržavalo se bo tudi več pouličnih shodov v Detroitu in po sosednjih mestih. Za pripravo teh shodov se je v precejšnji meri obvezal klub št. 114 in angleško poslušalci odsek. Skrbelo se bo tudi, da bo občinstvo pravočasno odbveščeno, kdaj in kje se bodo ti shodi vršili.

Dalje ste naprošeni, da bi se pisмено ali telefonično obrnili na CKOK (Cadillac 7200) ter

se izrekli za govore Norman Thomasa skozi lokalno Columbia radio-postajo.
Peter Benedict.

Zavijanja komunistov — pardon! — "Fellow Workers"

Johnstown, Pa. — Tukajšnji komunisti, ki pa se svojega imena menda sramujejo, so pod avspicijo International Labor Defense priredili 26. julija nekaj protestni shod v prid Toma Mooneyja in mladih skottsboških črnec. Da bo več privlačnosti, so povabili Mother Mooney, ki se je odzvala in spregovorila tudi par besed o sinovi nedolžnosti. — Omenjeni shod se je vršil v National Theatre Cambria City in se ga je udeležilo kakih tristo oseb, med temi ena tretjina otrok. Nekateri prireditelji so jih našli seveda več; po izjavi predsednika shoda jih je bilo kar sedemsto! Vseh vstopnic pa je bilo razprodanih tristo. Kdo naj razprodaja tu ganko?

Shodu je predsedoval dr. Alexander S. Ryesky.

Glavni govornik je bil Richard B. Moore (črnc), ki je bil predstavljen kot "Working Class Leader" in organizator I. L. D. Je dober govornik, le da ni brez tiste napake, ki diči skoro vse komuniste; namreč da rad udari po "Yellow Socialists". Morda imajo taka navodila od tretje internacionale. Tudi laži se pridno poslužujejo, samo da bi oblatili socialiste; sebe in vse, kar pride od komunistov, pa bahavo povečujejo. Na poslušalce, ki jih je šele sedanja depresija prisilila, da se začno zanimati za delavsko politiko, je pač lahko napraviti vtis, da so socialisti sami slabi ljudje, komunisti pa mučeniki oziroma svetniki. Toda včasih se primeri, da so med poslušalci tudi take osebe, ki jim je znana zgodovina delavskega boja skozi zadnjih 25 let. Ko bi bilo na tem shodu več takih, bilo bi vseka-ko manj aplavza in manj vrišča, ki se je vedno obnavljal od enostih oseb, najbrž najetih; papagaji so pa pomagali kajpada.

Ko je omenjeni govornik (R. B. Moore) govoril o Tom Mooneyju, je izjavil, da ko ne bi bi-

lo ruskega delavstva, bi bil Tom Mooney že davno usmrčen. (To sem že drugič slišal od komunističnih govornikov.) Amerika da se je ustrašila ruskega delavskega protesta. Komur je znano, da so imeli Rusi baš za časa Mooneyjeve obravnave posla čez glavo doma radi revolucije, ta bo vedel, da je taka trditev absurda. Ako kdo, je prav gotovo socialistična stran-ka tista, ki je s pomočjo vseh zavednih ameriških delavcev obvarovala Mooneyju življenje. Komunisti o tem seveda previdno molče; socialistom se ne sme priznati nobene zasluge.

Ko je govoril o mladih scottsboških črnih, je dejal, da je list Daily Worker (kom.) največ storil, da se je odkrilo "Frem-up" sistem; in komunisti da so največ pomagali v obrambo teh nedolžnih fantov. Stvar pa je takale: ko so se komunisti vrnili k obrambi teh devetih fantov, je slednjim eden njih glavnih advokatov svetoval, naj se nikar ne vežejo s komunisti, ako hočejo, da jih bo on zagovarjal, kajti sicer jim on odpove svoje zagovornišvo.

Nadaljna govornikova izjava, ki je tudi daleč od resnice, je sledeča: ko so naši "Fellow Workers" (ime komunist zataje, prav kakor je zatajil Peter Krista; že vedo zakaj!) v Nemčiji sklicali protestni shod radi scottsboških fantov, ki so jim ga "Yellow Socialists" razbili ter tako preprečili, da "Fellow Workers" niso mogli protestirati. Doslej še nisem nikoli nikjer čital, da bi socialisti razbili kje kak komunistični shod, dostikrat pa že, da so komunisti razbili socialističnega. In nemara se je kaj takega zgodilo v Nemčiji, komunisti pa so stvar po svoje zavili, kajti predrzni so dovolj, da si upajo lagati na shodih.

"Workers unite!" je grmel govornik, a v isti sapi nas je pa zmerjal z "Yellow Socialists". To vam je logika! — Mooneyjeva mati je vredna pomilovanja, ker je zašla v tako družbo.

Na koncu shoda je bila — kot običajno — kolekta in apeliranje za pristop k I. L. D. — Prav tako, kakor so izrabljali Sacco-Vanzettijev slučaj, skušajo sedaj izrabljati Mooneyjevo nesrečo. Za lestvico naj bi služila nekaterim karakterjem, ki bi se radi povzpeli višje in pa pomagala jim naj bi do uspešnih kolekt in s tem seveda do polnih žepov. "Kdo bo prvi, ki bo dal 'petak' v obrambo Mooneyja?" je bil klic govornika. Dobila sta se menda dva. "Kdo bo prvi, ki bo daroval dvadolarski bankovec?" je ponavljal govornik in tako se je nadaljevalo do skromnih rjavih centkov.

Phone Lawndale 4872
Dr. Otis M. Walter
ZDRAVNIK
IN KIRURG.
4002 W. 26th Street
Chicago
Uradne ure od 1. do 6 pop.
izvzemši nedelje.

Tom Mooney ne bo oproščen s kolektanjem, ne s shodi in protesti, ki se vrše po deželi; to nas uči preteklost. Na omenjenem shodu odobrene resolucije californijski governor najbrž niti videl ne bo. Takih resolucij je bilo poslanih že na koše, pa niso nič izdale. Mooneyjeva rešitev pride takrat (ako bo doživel), ko bo californijsko ljudstvo izvolilo socialističnega governorja.

Kdor je za osvobojenje Toma Mooneyja, naj po svoji moči pomaga pri agitaciji za socializem. — John Langerholc.

Z moonrunskne konferenca

Moon Run, Pa. — Konferenca soc. klubov in društev Prosvetne matice v nedeljo 31. julija je bila zelo važna in nje-eno delo plodovito. Stela je nad 50 udeležencev. Predsedoval je s. J. Koklič in zapisnik je vodil Geo. Smrekar.

Proletarcu v podporo je konferenca prispevala \$10 in med drugimi se je nabralo \$13.35, skupaj \$23.35.

V obliki resolucije je bil sprejet načrt za sklicevanje shodov in za agitacijo v prid Proletarca. Računamo, da bomo v teh naselbinah vodili živahno volilno kampanjo za socialistični tikit in v ta namen bodo povabljeni slovenski in angleški govorniki. Klub št. 118 v Canonsburgu je predlagal, da se dobi na govorniškoturo Joško Ovna in upamo, da se bo odzval. Prihodnja konferenca se bo vršila na Libraryju. V odbor so bili soglasno izvoljeni vsi prejšnji.

Predavanje Anne P. Krasne je napravilo fin vtis in tudi govori A. Zornika st. in ml. so bili dobro sprejeti.
Jacob Ambrozich.

SODRUGOM IN SIMPATICARJEM V BARBERTONU IN OKOLICI

Seje kluba št. 232 JSZ. so vrše sako drugo nedeljo v mesecu ob 10. dopoldne v dvorani društva "Domovina" na 14. cesti. Sodrugi, prijajajo redno na seje in pridobivajklubu novih članov, da na ta načinustvarimo močno postojanko J. S. Z. omiljenike vabimo, da se nam pridružijo. Socialistična stranka je v tej deželi edina delavska stranka s konstruktivnim programom, s katerim si delavstvo lahko priprilabo bodočnost in končno osvoboditev iz nesodne sužnosti.

Dr. John J. Zavertnik
PHYSICIAN AND
SURGEON
OFFICE HOURS AT
3724 W. 26th Street
1:30—3:30—6:30—8:30 Daily
Tel. Crawford 2212.
at 1858 W. 22nd Street
4:30—6:00 p. m. daily.
Tel. Canal 5164.
Wednesday and Sunday by
appointments only.
Residence Tel. Crawford 8440
If no answer—Call
Rockwell 9200.

"New Leader"
angleški socialistični tednik.
Ishaja v New Yorku. Naročni-na \$2 na leto, \$1 na pol leta.
Najboljše urejevan angleški socialistični list v Ameriki. Mnogoe slovenskih delavcev ga čita.
Naročite si ga tudi vi. Naročni-ne sanj sprejema "Proletarec".

AGITATORJI NA DELU

Izkaz naročnin, ki so jih poslali agitatorji "Proletarca".

VIII. IZKAZ.

Vse naročnine, ki jih pošljejo zastopniki in drugi agitatorji Proletarca, so štete na bazi polletnih naročnin. Namreč agitator, ki pošlje eno celoletno, je zabeležen v tem seznamu z dvema polletnima.

Poslali so:	
Anton Vitič, Chicago, Ill.	36½
Anton Jankovich, Cleveland, O.	29
Joseph Snoy, Bridgeport, O.	18½
Josephine Pohar, Oglesby, Ill.	11
Frances Zakovšek, No. Chicago, Ill.	9
Andrew Hlrsich, Panama, Ill.	8
Peter Benedict, Detroit, Mich.	7
John Zornik, Detroit, Mich.	6
Leonard Alpner, Milwaukee, Wis.	6
Chas. Pogorelec, Chicago, Ill.	6
Jacob Rozic, Milwaukee, Wis.	4½
Anna Mahnich, Waukegan, Ill.	2
Andrew Vidrich, Johnstown, Pa.	2
Frank Matkovich, West Allis, Wis.	2
Anton Per, Springfield, Ill.	2
Mike Krultz, Willard, Wis.	2
John Kobi, Duluth, Minn.	2
Louis Sterle, Krayn, Pa.	1
Skupaj v tem izkazu (4 tedne) 154½ pol-	
letnih naročnin. Prejšnji izkaz (4 tedne) 117.	

Če vam "Proletarec" ugaja, poskrbite, da bo ugajal tudi drugim s tem, da jih pridobite v krog čitateljev in naročnikov.

Vzhodni Ohio

Konferenca soc. klubov in društev Prosvetne matice
V NEDELJO 21. AVGUSTA OB 9. DOPOLDNE,
POWHATAN POINT, O.
NASTOP GOVORNIKOV.

Po konferenci piknik. Pridite vsi!

TISKOVINE

SLOVENSKA UNIJSKA TISKARNA
ATLANTIC PRG. & PUB. CO.
2656-58 S. Crawford Ave., Chicago, Ill.
Tel. Lawndale 2012
A. H. Skubic, predh. — J. F. Korecky taj.

V naši tiskarni se tiska "Proletarec".

DR. ANDREW FURLAN ZOBOZDRAVNIK

naznanja rojakom in ostalim Jugoslovanom v Waukeganu in No. Chicago, Ill., da je odprl zobozdravniški urad v poslopju Slov. narodnega doma, 424 10th St., Waukegan, Ill., kjer bo ordiniral vsak ponedeljek, torek in soboto.

Kritika, ki bi zalegla

Gospodarstvo Zed. držav in posameznih o-
krajev ter občin je do kraja zavoženo. In-
dustrija je v stagnaciji. Oni, katerim je po-
verjena oblast in uprava, ne vedo ne kod ne
kam. Nakazujejo podpore v obliki kreditov
in posojil velikim bankam, zavarovalnicam,
železnicam in sličnim korporacijam, toda po
treh letih krize niso storili za ljudstvo še nič
drugega, kakor da najbolj potrebnim in bed-
nim oskrbujejo nekaj prehrane. Kriza se
veča in oblastniki so v zadregi, ker so leta in
leta poveljevali svoje zmožnosti in si lastili
zaslugi za "prosperiteto", zdaj pa mora biti
kajpada nekdo odgovoren tudi za krizo. Če-
tudi krivdo za neštetimi opravičevanji odkla-
njajo, je ljudstvo vendar toliko pametno, da
jim ne verjame in jih vseprek kritizira.

Tarnanja in pritoževanja ni bilo še noben-
krat toliko v takem obsegu kakor sedaj. Za-
upanje v republikansko in demokratsko stran-
ko je sploh neločljivo povezano s krizo. Ju-
popravci smatra za organizacijo graftarjev,
katerih glavna briga je, kako si čimhitreje
napolniti žepce. Ali bo to ljudstvo napravilo še
en korak dalje in se odločilo za spremembo v
uredbi s tem, da bi poverilo moč socialistični
stranki?

Nedvomno dobi socialistična stranka v je-
sem veliko glasov in bi jih dobila še več, če
bi imela na razpolago potrebna gmočna sred-
stva ter razširjen tisk. Kajti dasi je ameri-
ško ljudstvo v šoli težke izkušnje, je od ka-
pitalistične propagande še vedno toliko za-
slepjeno, da ne vidi izhoda, katerega mu nu-
di socialistična stranka. Tarna in kolne. To
je vse, kar premore v svojem političnem zna-
nju. Kapitalistični politiki mu v ovčiji pozi
pr. povedujejo, da naj nikar ne volijo socia-
listov, ker bi s tem "vrgli proč svoje glasove".
Pa tudi če bi bili socialisti izvoljeni, saj ne bi
bili nič boljši! Torej glasujte dalje za raz-
mere kot so, za sistem kakršen je, in za ko-
rupcijo, ki je na upravi dežele.

Kadar čujete delavca, da ne bi bili socia-
listi nič boljši, govori iz njega zaslepljenost, ne
pa zdrav razum. Socialistična stranka ima
program, ki je proti kapitalizmu in za ljud-
stvo. Tudi republikanska in demokratska
stranka imata program, ki so ga jima sestavi-
li zastopniki kapitalizma in prid kapitaliz-
ma in v škodo ljudstvu. Če hočejo delavci,
da bo njihova kritika kaj zalegla, ne smejo
samo robantiti proti kapitalistom, nego delo-
vati za program socialistične stranke in se
boriti za njeno zmago.

Podpore in podpore

Oblastniki v Washingtonu so izjavljali, da
bi bilo za ameriške delavce nečastno, ako bi
prejemali "dolo", kajti to je miloščina, ka-
tero bi sami z zgražanjem odklonili. Tako
so besedičili od Hoovera dol še koncem lan-
skega leta. Letos so notke malo spremenili
in pravijo, da bi bilo nakazovanje milijonov
za direktno podpiranje brezposelnih skrajno
slabo gospodarstvo in bi oddaljilo, ne pa pri-
bližalo prosperiteto.

Svoje stališče pa menjajo takoj, kadar ima-
jo pred seboj lobiste, ki jim sporoče želje
privatnih interesov. Če je treba pomagati
zavoženemu gospodarstvu železniških družb,
špekulantom, ki so lastniki zavarovalnic in
bank, ni dve milijardi prav nič preveč in bile
so jim nakazane v teku par dni, tako zelo se
je žuril kongres. Potem je določil še eno mi-
liardo z gesto da bo na razpolago za po-
sila v prid javnih del.

Zvišanje carin je indirektno podpora ka-
pitalistom. Kongres je sprejel že nešteto po-
stav, katerih smisel je bila pripomoči profi-
tarjem do še večjih profitov. Kongres je
daroval pred desetletji železnicam več zem-
lje, kot pa znaša površina dveh največjih drž-
jav v Evropi izven Rusije. Kongres nikoli
ne pomišlja, kadar mu je naročeno dati "do-
lo" v eni ali drugi obliki bogatim slojem. Če
pa apelirajo za pomoč delavci in farmarji,
tarna, kako je to nemogoče, neekonomsko in
nečastno. In ako končno že vrže nekaj drob-
tin, stori to šele ko je že prepozno, da bi
izdatno pomagale.

PO BOJH V MARSEILLESU V ILLINOISU

Po bitki med nemirskimi ter unijskimi delavci pri gradnji jezov v Marseillesu, Ill., v kateri je bil en unijski delavec ubit in nad dvajset ranjenih, so bili po posredova-
nju šerifa prvo imenovani odalovljeni in unijska priznana. Na sliki so nasipni zidovi, ki so
dvignili vodno višino za plovbo po vodni poti iz Chicago proti mehiškemu zalivu.

Propadle banke v Chicagu in naši ljudje

V Chicagu je bilo pred par leti blizu 300 bank. Zdaj jih je še kakih 50, ali petkrat manj. V nobenem drugem velikem ameriškem mestu niso bili bančni polomi tako številni, dasi so izgube vlagateljev — največ malih vlagateljev, povsod ogromne. Skupno znaša-
jo vloge v vseh propadlih ameriških bankah dve milijardi dolarjev. Računajo, da bodo v stanju izplačati vlagateljem ko-
maj polovico, ostalo milijardo pa so bankirji zaspekulirali in denar je v drugih blaginjah, kajti izgubljen ni. Če ti banka tvoje vloge ne more izplačati in zapre vrata, je pač na-
ravno, da ima razliko nekdo drugi.

Izmed bankirjev v Chicagu je pripravil vlagatelje ob naj-
več do lanskega leta sloviti re-
publikanski politik Bain. Imel je banke, 13 po številu, v raz-
nih krajih mesta; in vsaka je bila, kakor zahteva illinoiski zakon, korporacija zase. Bain je bil priseljenec in po poklicu polagalec vodnih cev. Svojo ob-
tort pa je že davno obesil na klin v namenu, da pride kako drugače naprej. Postal je fi-
nančnik in politik. Zdaj, ko njegove propadle banke pre-
iskujejo, so dognali, da je pri-
pravil vlagatelje ob okrog tri-
najst milijonov dolarjev, vrhu-
tega pa je prodal v teku let raznih "zlatih" in drugih bon-
dov za približno trideset milijonov dolarjev, ki so bi-
li večinoma nič vredni, kar pa so ljudje na svojo žalost spredili ko je bilo že prepo-
zno. Bankir Bain je pripravil tisoče delavskih družin v Chi-
cagu ob vse. Izkazalo se je, da je bilo takih "bankirjev" veliko v Ameriki. Bain je zdaj pred sodiščem, kjer njegov za-
govornik dokazuje, da so Bai-
nove banke poslovale strogo v smislu zakona in po bančnih pravilih. To se pravi, da so pripravile od ljudstva poverje-
ni denar "legalno". V tednih predno so šle te banke na kant, si je v njih izposodila Bainova fami-
lija na nič nad milijon dolarjev. Bain, njegovi sinovi in zet trdijo na sodišču, da so "broke", a za zagovornika so si najeli enega izmed najbolj-
ših in najdražjih advokatov z velikim političnim vplivom. Vlagatelji so prepričani, da si je familia nagrabila več milio-
nov v denarju, katere ima skrite in jih lahko taji. Tudi več Slovencev je imelo vloge v Bainovih bankah.

Kar je mnogim ljudem nepojmljivo, je "vladna kontrola". Banke v Chicagu in dru-
god so v oglasih zatrjevale, da so popolnoma varne, češ, da so članice federalnega sistema in pod nadzorstvom zvezne vlade, "državne" banke pa so poudarjale, da so nadzirane od države in poleg tega pa bdi nad njimi še Clearing House.

Vsa ta kontrola pa je bila od-
muh. Pred par leti je bil gla-
va v čikaškem Clearing House, skozi katerega vodijo banke če-
kovni promet, uradnik, ki je nadziral banke tako, da je od njih jemal posojila na nič. Vsa-
ka banka, kateri bi lahko "na-
gajal" ali kaj "povedal" o nji, mu je posodila. Kasparjeva banka npr. mu je posodila dvaj-
set tisoč dolarjev, kakor so po-
ročali listi. Dotični uradnik je bil vsled tega izsiljevanja od-
stavljen in obsojen. Vsi, ki imajo nadzirati banke, so "po-
litični" uradniki, in bankirji so njih bosi, ne pa kak državni pregledovalec računov boss nad bankami. Če je kaj naro-
be, lahko pove svojim višjim, in ti potem vse primerno izra-
vajo, največ z "mazanjem", če pa je banka velika, pa s "po-
litičnim vplivom". Male banke so "mazale" kar male pregle-
dovalce. V oknih pa se je ble-
stelo z zlatimi črkami: "Pod državno in federalno kontro-
lo".

Med prvimi bankami v Chi-
cagu, ki so propadle v tej kri-
zi, je bila Millard State banka na 26. cesti blizu Lawndale Ave. Ko je zaprla vrata, je imela še okrog \$600,000 vlog, od katerih je do nad \$50,000 slovenskega denarja. Dve slo-
venski podporni organizaciji sta imeli v nji svoje vloge, ena zavarovalo vso s poroštvom in druga le deloma. Dosedaj je ta banka izplačala vlagateljem 30 odstotkov. Je pod upravo državnega avditorja, ki stane mnogo tisočakov na leto.

Nekaj slovenskih vlagateljev je bilo prizadetih, ko je pre-
nehala s poslovanjem Ogden National banka. Dosedaj je izplačala 25 odstotkov. Najbolj pa je prebivalstvo na zapadni strani v naselbinah Čehov, Poljakov, Hrvatov in Slovencev presenetila vest, da je Kasparjeva banka nehala poslovati. To je star finančni zavod, ki je užival v sosedščini in po vsem mestu veliko zaupanje. Ko je bila Kasparjeva banka na viš-
ku, je imela okrog 10 milijonov dolarjev vlog, junija meseca t. l., ko je prenehala, pa jih je imela še štiri in pol milijona. Zaeno z drugimi aktivami je imela ob tem času glasov poročil nad pet milijonov premo-
ženja in istotoliko obveznosti. Vlog je imela še vedno dovolj, da si bi lahko pomagala skozi naval. Izgleda pa, da so ji ostali le še taki vrednostni pa-
pirji in pa uknjižbe na pose-
stva, na katera ni mogla dobiti dovolj posojila, še manj pa jih prodati, in tako se je izkazalo, da tudi takozvane "konserva-
tivne" banke niso tako konser-
vativne, kakor se oglašajo. Poznavalci domnevaajo, da so ob času prenehanja znašale vloge Hrvatov v Kasparjevi banki do dva milijona, vloge Slovencev

nad pol milijona in ostale vloge pa so posest Čehov ter dru-
gih. Kot je običaj, so tudi vlagateljem v tej banki obljubo-
vali, da dobe s časoma dolar za dolar.

Istotako junija meseca t. l. je prenehala s poslovanjem Adams State banka na 26. cesti blizu Crawford Ave. Med vlagatelji je bilo precej Slo-
vencev in nekaj slovenskih dru-
štev, ki pa so imeli v nji le ma-
njše vsote. Banka je bila na-
mreč že dolgo na šibkih no-
gah. Eden direktorjev Adams banke je bil že mnogo let tudi Slovenec Victor L. Skubic.

To niso edine propadle ban-
ke v Chicagu, v katerih so pri-
zadeti naši ljudje. Ker žive raztreseni po vsem mestu, so se mnogi pač posluževali najbliž-
je banke.

Neštete družine v Chicagu so vsled bančnih polomov, pro-
pada "zlatih" bondov in nič-
vrednih delnic danes bolj ubo-
ge kakor so bile, ko so se njih roditelji priselili sem pred tre-
mi ali štirimi desetletji. Temu stanju pravimo "gospodarska kriza". V resnici je to polom po krivdi špekulacijskih tatov, ki gospodarstvo in današnji u-
redbi.

ALI SODELUJETE?

Dolžnost vsakega delavca je pomagati v borbi proti krivi-
cam in za boljše razmere.

Neobičajni prizori v Washingtonu

Na sliki je množica veteranov svetovne vojne, ki je oblegala kapitol in belo hišo, predno jo je policija odgnala. Proti njim je bilo končno pozvano tudi vojaštvo—vojaki proti bivšim vojakom.—Več opisa je pod sliko na 1. strani.

Ali sodelujete?

Kjerkoli dobite socialistične peticije, nabirajte nanje podpi-
se, da pridejo naši kandidati sigurno na glasovnico. Povej-
te ljudem, da naj se podpišejo pravilno, natančno tako, ka-
kor so njih imena in naslovi navedeni v registracijskih knji-
gah.

Pridobite vse, ki so socia-
listi po mišljenju, da postanejo tudi člani socialistične stranke in aktivni v nji.

Pomagajte pri oglaševanju so-
cialističnih shodov in razdelite kolikor največ mogoče strank-
nih kampanjskih letakov.

Jačajte klube JSZ, ker s tem jačate socialistično stranko.

Sirite Proletarca, ki je edini jugoslovanski socialistični list v Zed. državah.

Pomagajte pri zbiranju pri-
spevkov v strankin kampanj-
ski fond. Ker mora JSZ zbra-
ti v ta fond določeno vsoto, je potrebno, da vse prispevke po-
šljete skozi njen urad, četudi dobite nabiralne pole direktno iz kampanjskega urada v Wa-
shingtonu, ali iz katerega dru-
gega strankinega urada.

Jugoslovanski delavci, kate-
ri so pred 4. leti glasovali za Hooverja in Smitha, bodo letos oddali svoj glas za socialistič-
ne kandidate in socialistični program, ako se bodo odru-
gi in somišljeniki dovolj potrudili v agitaciji, da jih pridobijo.

Torej vsi v akcijo.

Naprej za socializem!

Proč s krizo in s kapitaliz-
mom!

~~~~~

Kampanjski prispevki

Cleveland, O. — V kampanj-
ski fond državne organizacije soc. stranke za Ohio so prispe-
vali: Po \$1: John Krehel in Jos. Kodrich; John Hrvat 55c; po 50c: Frank Močnik in John Simić; H. Zure, 28c; po 25c: Anton Malasich, Anton Bren-
cir, Val. Gorjup, L. Misley, Ch. Vertovsni, Anton Jankovich, Fr. Krancevich, Joe Gardner in Victor Steh, skupaj \$6.08.

Lokalni kampanjski odbor izreka vsem skupaj zahvalo.

Ivan Babnik.

Laboriti v Angliji spet zmagojejo

V raznih okrajih, kjer so se vršile poslednje tedne dopolnil-
ne volitve v angleški parla-
ment, so zmagali laboriti. V okraju Wednesbury je dobil kandidat delavske stranke dne 27. julija blizu štiri tisoč gla-
sov večine. Pri prejšnjih volitvah je znašala večina kon-
servativcev nad 4 tisoč glasov.

Zgodovina delavskega gibanja na Slovenskem

PRIREDIL ANTON KRISTAN

(Nadaljevanje.)

Načelna izjava socialno demokratske delavske stranke.

"Socialistična delavska stranka v Avstriji stremi za tem, da osvobodi vse ljudstvo brez razlike narodnosti, plemena in spola iz okov gospodarske odvisnosti, da odstrani politično brezpravnost in da ljudstvo dvigne iz duhov-
ne zanemarjenosti. Vzroka tega nevednega stanja ni iskati v posameznih političnih usta-
novah, marveč v dejstvu, ki je gospodar in pogoj vsega sedanjega družabnega stanja, da so delovna sredstva monopolizirana v ro-
kah posameznih posestnikov. Lastnik delov-
ne moči, delavski razred, je vsled tega suženj posestnikov delovnih sredstev, kapitalistične-
ga razreda, čegar politična in gospodarska vlada pride v sedanjih državah do popolnega iz-
raza. Posameznikova posest proizvodnih sredstev, ki politično tedaj pomenja razredno državo, pomenja ekonomsko naraščajoče ubo-
stvo množic in naraščajoče obubožanje vedno širših ljudskih množic.

Vsled tehničnega razvoja in kolosalnega narasta produktivnih moči, se izkazuje ta obli-
ka posesti ne le kot odveč, ampak tudi kot takšna, ki se bo za pretežno večino ljudstva odpravila, med tem ko se bodo napravili po-
trebni duhovni in gospodarski pogoji za obli-
ko skupne posesti. Prehod delovnih sredstev v skupno posest celote delovnega ljudstva ne pomeni tedaj le osvoboditve delavskega raz-
reda, ampak tudi izpolnitve zgodovinsko nuj-
nega razvoja. Nositelj tega razvoja mora biti le razredno zavezan in v politično stranko organiziran proletarijat. Proletarijat politič-
no organizirati, privedi ga do tega, da bo svest svojega položaja in svoje naloge, pri-
praviti in obdržati ga duševno in fizično zmožnega za boj, to je pravzaprav pravi pro-
gram socialno demokratske delavske stranke v Avstriji, ki bo porabila za njegovo izvr-
šitev vsa sredstva, ki bodo za to uporabljiva in ki bodo odgovarjala naravni zavesti ljud-
stva. Sicer pa se mora stranka v svoji taktiki od časa do časa ravnati po razmerah, zlasti po tem, kako delujejo nasprotniki. Vendar se določajo sledeča splošna temeljna načela:

1. Socialno demokratska delavska stranka, ki obsoja predprave narodov prav tako kot pravice po rodu, posesti, pokolenja in iz-
javlja, da mora biti tudi boj proti izkorišča-
nju internacionalen, kakor je tudi izkorišča-
nje samo.
2. Za rešitev socialističnih idej bo popolno izrabila vsa sredstva javnosti, tiska, društev, zborov in nastopila bo za odstranitev vseh okov, ki vežejo svobodno besedo (izjemnih zakonov, tiskovnih, društvenih in zborovalnih zakonov).
3. Ne da bi se le količjak varala glede ve-
ljave, parlamentarizma, oblike modernega razrednega gospodstva, se bo vendar potego-
vala za dosego splošne, enake, direktne in tajne volilne pravice v vsa zastopstva kot naj-
važnejšega sredstva za agitacijo in organiza-
cijo in tudi zato, da se zastopnikom plačajo dijete.
4. Ako se naj v okvirju današnjega dru-
žabnega reda zadržuje padanje življenjskega stanja delavskega razreda in njegovo rastoče obubožanje, se moramo potegovati za pošteno in dobro delavsko varstveno zakonodajo (kar največje omejitve delavnika, kakor tudi za neovirano pravico organizacije delavcev v strokovnih društvih ter za polno koalicijsko svobodo.)
5. V interesu bodočnosti delavskega razre-
da je uvesti brezpogojno brezplačen in brez-
konfesijski pouk v ljudskih in nadaljevalnih šolah, kakor tudi brezplačen pristop v vsa višja učilišča. Potrebni predpogoj zato je lo-
čitev cerkve od države in proglašitev vere za privatno zadevo.
6. Povod za stalno nevarnost vojne je ar-
mada, ki silno obremenjuje ljudstvo in ga od-
tjuje kulturi. Stremeti je za tem, da se na-
domesti stalna vojska s splošnim oboroženjem ljudstva.
7. Socialno demokratska stranka bo za-
vzela svoje stališče napram vsem važnim po-
litičnim in gospodarskim vprašanjem in bo vedno zastopala razredne interese proletari-
jata. Vedno bo energično nastopala proti za-
temnevanju in zavijanju razrednih nasprot-
stev kakor proti izkoriščanju delavcev v prid vladajočih strank."

Obenem se je sprejela še sledeča resolu-
cija, ki je izrekla ujedinjenje:
"Z ozirom na to, da je prepričanih, da je delavskemu razredu in da je razvoj stranke od-
straniti še tisto malo spornih točk, ki so bile po svoji važnosti precejšnje tako vsled in-
trig in pritiska sovražnikov delavskega raz-
reda kakor vsled nerazumnega gojenja o se-
bnega častenja, ki ga je zavračati — z ozi-
rom, da zedinjenje stranke odgovarja ener-
gično izrečenim zahtevam sodrugov vseh de-
žela, sklene današnji strankin zbor soglasno v navzočnosti članov obeh nekdanjih frakcij:
Strankin zbor izjavlja, da je s prejetjem programa strankin prepričanih, in pričaku-
je, da bo vsak sodrug pošteno in bratsko na-
stopal za skupno stranko in da bo vršil ener-
gično in neustrašeno delo na skupnih tleh na-
šega programa v prid emancipacijskega boja delavskega razreda.

(Dalje prihodnjič.)

SMOLA KAPITA- LISTA MEJAČA

Humoristična
tragedija

ADAM
MILKOVIČ

(Nadaljevanje.)

"Vae kar ste mi povedali je zelo mikavno," si je našala Silva cigareto, "če je le resnica!"

"O vsem se boste prepričali lahko sami," si je obrisal on znojno čelo in se primaknil k njej.

Potem sta govorila še in še, o vsem sta se natančno pomenila, in je tudi njej dal Peter Petrovič pri odhodu svedčano obljubo: "Skušal bom na vsak način držati besedo in če le kaj posebnega ne kane vmes, ga privedem semkaj. Danes? Ne, danes ne in jutri tudi še ne, ampak pripeljem ga v doglednem času, kakor pač nanese prilika. Vi pa se vedite po polnoma mirno, imenujte ga: Gospod ravnatelj, saj veste, da taki gospodje težko pozabijo na svoja nekdanja zvanja."

Vstal je. "Na svidenje dušica, aha čakaj!" Nastavila mu je vrat in Peter Petrovič jo je slastno poljubil. Ona ga je vsčipnila in je bilo videti zelo vesela.

Ko je bila sama, je ponavljala: "Gospod ravnatelj! Sem kaj pride! Molčeč je in se z ženskami sploh še ni pečal — to mora biti junak!"

Ko je gledala na večer njegovo sliko, je začutila, da ji je postalo namah toplo in da je njeno telo lahno podrtavalo. Seveda v devetindvajsetem letu je bila in brez moža.

Ko je bil prišel Peter Mejač do svojega novega stanovanja, je stala gospa Zmajeva ravno pred praga, kjer je pregledovala v zaboji svoje zamazano perilo, ki je bilo namenjeno menda za pranje.

"Dober dan, gospod ravnatelj!" je zardela in sedla na perilo.

"Dober dan," je odzdravil Peter Mejač in se odkril. "No, jaz sem že tu."

"Kar izvolite gospod ravnatelj," je vstrajala ona na perilu in iztegnila tolsto desnico proti vходу. "Vse je pripravljeno."

Ko je v sobici odložil zavoj in se je od njega z globokim poklonom poslovil postrešček, se je sklonil nad okno in premišljeval: "Vroče krvi je! Črne lase ima in črne oči! O prokleta ponev — fuj!" Pljunil je.

V naslednjem trenutku je spodaj na dvorišču neka ženska pogledala v okno in zakri-

čala: "Kaj? Vi name pljuvati? Mein Gott? Frau Zmaj! Frau Zmaj!"

Gospa Zmajeva se je dvignila iz zaboja in pogledala skozi okno: "Kaj pa je?"

"Kdo bil to za ena švanj, ki name pljuvati?" Otepala je spodaj z rokama in iztegovala prste zdaj proti oknu Petra Mejača, zdaj proti svojemu nosu.

"Ne vem," je rekla gospa Zmajeva hladno in pogledala v sobo svojega novega stanovalca. Peter Mejač je osupel stal za vrati in je ta hip prenehal dihati. Bilo mu je zelo nerodno. Da je le moralo tako priti si je mislil.

Drugo jutro sta se z gospo Zmajeva srečala na hodniku.

"Dobro jutro!"

"Dobro jutro!"

Za trenotek sta obstala, šla potem vsak svojo pot in gospa je šele za njim vprašala: "Ali ste kaj dobro spali, gospod?"

Potem ko se je tudi on obrnil, je rekel: "Dobro!"

Nato je odšel po stopnicah. Ker je bil debel, je hodil vedno počasi.

Dnevi beže. Gospod ravnatelj Peter Mejač sedi v svoji sobi, Petra Petroviča pričakuje. Nemiren je.

"Tako," godrnja in gleda na kazalec. Še pol ure, da samo še pol ure! Ako ga ne bo, pojdem v kavarno, da v kavarno pojdem in naj se gre ta prokleti osel norčevati s kom drugim in ne z menoj, z menoj — Petrom Mejačem, ki so se mu svoj čas taki reveži klanjali do trebuha! Seveda danes je druga-

če, kriza je pač in revolucija je prišla — jaz sem sedaj ničla, ampak čakajte, še se povrne čas ko vam bo Peter Mejač zapel staro pesem! Še pride čas, da se le ta golazen malo umiri, da se nasiti z našimi žulji... potem pa... hahaha..."

V tem hipu se začuje od zunaj polglasno stokanje. "Vraga, kaj pa je gospa?"

"Noga, noga," se grabi za koleno gospa Zmajeva.

"Noga?"

"Da, noga."

"Boli?"

"Boli, boli... jaj... jaj..."

"Hudiča!" Peter Mejač ji je v oporo ponudil svoja rame in jo z umerjenimi koraki vodil v njeno sobo. Nikoli še ni bil v njeni sobi. Gospa Zmajeva se je trdno oklenila nje-

govoga vratu in ko ji je odleglo, je rekla:

"Veste, tako me večkrat zgrabi. Kako ste bili prijazni, gospod ravnatelj!" Še vedno ga je držala krog vratu — ko se ta hip pojavi pri vrodu Peter Petrovič.

"Dober večer!"

Nič. Nihče ga ne čuje. Gospa Zmajeva bolj in bolj otipava dobrega podnajemnika in se mu venomer dobriča: "Kaka sreča, da ste ravno vi v taki bližini!"

Peter Mejač bi rad odšel, pa pritrjuje: "Sreča, da sreča!" Gospa ga drži za vrat in se glasno zakrohota: "Ali ni res?" Strese ga.

"Res, res," pritrjuje Peter Mejač in mu je zelo nerodno. "Dober večer!" ponovi Peter Petrovič pri vrodu in vrti nestrpnost klobuk v desnici.

Tako in tako mu je povedal potem Peter Mejač, da so gospo popadle bolečine v kolenu, da ji je samo pomagal — drugrega da ni bilo nič.

A Peter Petrovič je rekel: "Videl sem, da so morale biti bolečine res velike; le zakaj imate vi ves vrat v lisah? No, kar je, je. Sedaj pa le hitro gospod ravnatelj! Pripravil sem jo, z ženskami gre težko. Nocoj bo ostala doma; pravi, da vas zaradi mene želi natančneje spoznati."

"Hm," se je obotavljal Peter Mejač. "Natančneje me ne more kar tako hitro spoznati. Tudi vi me ne morete in druge ženske tudi ne, ker... Pa kaj bi govoril!"

"Saj res," mu je potisnil Peter Petrovič palico v roke.

"Škoda za vsak trenutek," je rekel. "Potem vam povem še nekaj. — Govoril sem bil z vašim bratrancom Stefanom Ivanovičem, no Silva ga dobro pozna — ta je doznal veliko novico, še meni boste lahko pomagali... Baje, nameravajo osnovati novo banko na... Ali vam ni ničesar znanega?"

"Kaj?" Hipoma se je pomladil Peter Mejačev obraz. "To ni mogoče! Prevroču so še tla — posebno za nas... Ne dvomim pa, da se v doglednem času zopet ne ohladi..."

Stopal je po stopnicah in časih obstal: "Pravzaprav, po čemu pa greva? In na odru pravite, da je že nastopala?"

"Da."

"Potem zna gotovo dobro govoriti!"

"Nikakor," ga je potegnil za rokav Peter Petrovič, "igrala je običajno neme vloge statistk. Pozno je, stopiva! Tistega otroka pa, ki ga vi podpirate z dvesto dinarji, bi pa morda potem vzela za svojega."

"Za svojega? Potem pa ga naj kar vzame! Kako pa je prišla do tega sklepa?"

"No, da vam ne bo treba še naprej zanj plačevati."

To bi ne bilo napak, je pomislil Peter Mejač, vzeti tujega otroka za svojega! Gotovo ji ni do lastnih otrok! En otrok bi pa v zakonu končno tudi zadostoval, saj so zakoni, ki sploh nič nimajo. "E," je zategnil potem, "to so prazne misli — Peter Mejač se ne bo ženil... ne, ne..."

"Kako menite?"

"Fuj!" je pljunil Peter Mejač. "Na ponev sem se spomnil. Fuj!"

"Ne razumem vas."

"Verujem. To ste mi že nekajkrat rekli, ne le pojdiva."

(Dalje prihodnjic.)

To broaden your knowledge of the Socialist and Labor movement, read

The New Leader
OFFICIAL ORGAN, S. P.

7 East 15th Street,
NEW YORK CITY, N. Y.

One year \$2, half year \$1,
three months 75c.

PO POVODNJI V WEST VIRGINIJI

Povodenj v okraju Montgomery v West Virginiji je nastala tako nenadoma, da je izgubilo življenje v nji nad dvajset oseb. Škoda na poslopjih in v blagu znaša nad pol milijona dolarjev.

Poziv na delo!

Johnstown, Pa. — Ta poziv velja splošnemu delavskemu ljudstvu. Časopisje različnih jezikov, ki ga vzdržuje delavstvo, ima predvsem dolžnost poučiti ljudstvo, kako naj si izboljša položaj in se reši iz tega strašnega kaosa, kamor ga je potisnil kapitalizem. Kapitalizem drvi z grozno naglico v pogubo. Delavstvo naj bo na straži, da ga val katastrofe ne potegne s seboj.

V tem oziru naj velja nam Slovincem tole: Kadar so kandidati različnih kapitalističnih strank kandidirali za te ali one urade, so nam obljubljali nebesa na zemlji. Kadar so bili izvoljeni, so na vse obljube enostavno pozabili. Se več, ob vsaki priliki in kjer so le mogli, so delovali proti prin-

cipom delavstva in njega koristi. Ustvarili so take zakone, da so delovnemu ljudstvu polagoma odvzeli vse pravice. Mar nam dosedanje izkušnje ne potrjujejo tega dovolj jasno?

Kapitalizem je s svojim ogromnim bogastvom, s svojo ukoreninjenostjo močjo pri vladi, potom svojih dobro plačanih zastopnikov dosegel vse, kar je le hotel. Obremenil je ljudstvo z davki in mu isti čas otežkočil boj za obstanek. Nastavljal je vohune v vsak kot in porabil vsako priliko, da prepreči organiziranje brezpravnega ljudstva, ki se je borilo samo za človeku odgovarjajočo existenco. Umetno je ustvaril versko in politično strankarstvo. Cerkve je potegnile v svojo službo. Te naj strašijo ljudstvo s svetopisemskimi grožnjami, ako ni pokorno od bo-

ga postavljenim gospodarjem. nebesa na zemlji. Kadar so In cerkev, zvesta dekla kapitalizma, pridno vrši svoje delo. Uči, da je naravnost smrtni greh, ako se kdo vpiše v socialistično stranko. Velik greh je tudi, če samo občuješ s takim človekom, ki je zaznamovan od črnih, kapitalističnih hlapcev, da je naprednih nazorov, socialist, ali pa celo ateist. Verno ljudstvo jim je sledilo in jim še sledi, ne ve, da je zapeljano. Na ukaz se poglavlja v svetopisemske bajke; klanja se lipovim malikom in namišljenim bogovom; brusil si jezik nad onimi, ki ne marajo svetohlinstva itd.

Kapitalizem je nadalje poskrbel, da se je mladina ne le zainteresirala, ampak naravnost zatelebala v vsakojake športne igre in spričo teh pozablja na vse drugo. So izjeme, toda izjeme ne ovržejo dejstva.

Kapitalizem je upeljal med delavstvom samim sistem denuncijanstva... Podlost, ki ji ni para! Tako izgubi marsikateri delavec, pa naj je še tako pošten in priden, še tisto borno delo, ki ga ima.

Nad 40 let starim ljudem ne priznava pravice do dela in služba, da bi se preživljali. Male obrtnike je uničil z modernimi masinerijo, ki si je reveži niso mogli nabaviti; zato so dobili v zameno beraško palico. Male trgovce izpodriva in uničuje s svojimi veletrgovinami, takozvanimi Chainstores. Skratkarci.

SODRUGOM IN SINPATIČARJEM V CLEVELANDU.
Sejo kluba št. 27 JSZ. se vrše vsak prvi petek v mesecu ob 7:30 zvečer. Ženskega odnosa prvi torki ob 8. zvečer. Mladinski angleški odsek vsak petek izven praga ob 8. zvečer, vse v klubovih prostorih v S. N. D. Sodrugi in sodružice, agitatorji in pridobivatelji novih članov članice kluba ter novih naročnikov Proletarca. V organizaciji in izobražbi je naša moč.

zagovornice čimlažje in komodnejše obleke prišle na igršče tenisa v noši, kakor jo vidite na tej sliki. V čikaških parkih so jih nekaj časa tolerirali, nato pa je policija "v obrambo morale" izdala ukaz, da naj se več oblečejo, ali pa ne bodo igrale. Dekleta so šle na sodišče, argumentirale, da se jim kratijo ustavne pravice in dokazovale, da lahne obleke niso pohujšljive, in da jih sodijo slabo le ljudje, katerim roje pohotne misli v glavi. Sodnik je prisodil njim v prilogo.

NAJVEČJA SLOVANSKA TISKARNA V AMERIKI
JE
NARODNA TISKARNA
2142-2150 BLUE ISLAND AVENUE
CHICAGO, ILL.
Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovaškem, Češkem, Poljskem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku. Naša posebnost so tiskovine za društva in trgovce.

ka, vse pogiba pod močno peto kapitalizma. Ako bo šlo tako naprej, bomo kmalu imeli pred seboj sliko: na eni strani par stotin parazitov, ki bi imeli vse, da drugi pa sto milijonov ubogih par, ki bi ne imeli druge pravice, razen morda, da se smejo šteti s človeško vrsto.

Taka je slika najbogatejše dežele na svetu — Amerike.

In kdo je temu kriv? Odgovor je prav lahak. Cele knjige bi se dale napisati o zapanosti in zamaknjenosti prevaranega ljudstva, ki je verjelo in deloma še vedno veruje v iluzije.

Ko potuješ okrog, vidiš povsod polne izložbe živih, oblek ter raznega komforta; povsod pa srečavaš siromaštvo, ljudi, ki s praznim želodcem in brez centa v žepu zgubljeno tavajo okrog. Pomožne akcije, ki s svojo dobrodelnostjo le podaljšujejo to mizerijo, se ozirajo navadno le na prijateljska priporočila. Teh pa siromak, ki je naprednega mišljenja, ni deležen. Marsikdo stori v sili korak, ki je v protislovju z njegovim prepričanjem, samo da dobi nekaj ostankov, ki jih še niso moli docela požrli. Tudi to gre po kapitalističnem sistemu v klasje. In to imenujejo ljudje krščansko dobrodelnost!

Ali pride kdaj sprememba? V odgovor bi rad napisal: da. Toda odgovor zavisi od ljudstva. Kadar se bo ljudstvo toliko spametilo, da bo uvidelo svoje dosedanje zmote, tedaj bo prišla sprememba. Kako daleč je še do tega, je težko reči. Sodeč pa po sedanjih razmerah, se to lahko zgodi v doglednem času. Ljudje s praznim želodcem in brez zavetja bodo prisiljeni obrniti hrbet kapitalističnim strankam, ki

sta republikanska in demokrat-ska, in se oprijeli edine stranke, ki ima zdrav program in vse pogoje, da odstrani krivični sistem in vrne ljudstvu, kar je ljudskega. Ta stranka je socialistična stranka.

Blizajoče se volitve bodo merilo ljudskega prepričanja. Mnogo je med nami še takih, ki niso imeli prilike seznaniti se s socialističnim programom. V ta namen je socialistični klub št. 5 JSZ. naročil 5000 izvodov programa, ki je tiskan v angleščini. Te izvode se bo razdalo med ljudstvo, da se bo seznanilo z našimi težnjami in principi, ki so edina pot do rešitve.

Pridružite se stranki, pristopite k armadi zavednega delavstva!

Slovinci v Johnstownu! V socialistični klub št. 5, JSZ., ki zbora v poletnem času vsaki tretji petek v mesecu v Slov. izob. domu na Franklinu.

Ne pozabite oddati svojih glasov za socialistične kandidate, ki so vaši zavedni tovariši iz delavskega sloja in ki se zavedajo težkih nalog. Delati bodo za vaš in obči dobrobit izkoriščenega ljudstva, zato jih pri volitvah ne prezrite, ampak jih podprite s svojimi glasovi, da bodo gotovo izvoljeni!

A. Vidrih.

Sovjetska Rusija sklepa mirovne pakte

Ze par let zasleduje sovjetska Rusija politiko, ki stremi skleniti z vsemi sosednimi državami, predvsem s Finsko, Poljsko in baltičskimi deželami mirovne pakte. Vzrok je, ker bi se rada zavarovala na zapadu v slučaju, da se bo morala zaplesti v vojno z Japonsko. Mirovni pakt je podpisala že s Finsko in 25. julija tudi s Poljsko. V njemu se obvezujejo, da bodo eventualne nesporazume med seboj reševale brez orožja.

Royal Bakery

SLOVENSKA UNIJSKA PEKARNA.

ANTON F. ŽAGAR, lastnik.

1724 S. Sheridan Rd., No. Chicago, Ill.

Tel. 5524.

Gospodinje, zahtevajte v trgovinah kruh iz naše pekarnice.

Pristopajte k

SLOVENSKI NARODNI

PODPORNI JEDNOTI.

Naročite si dnevnik

"PROSVETA"

Stane za celo leto \$6.00, pol leta \$3.00.

Ustanovljajte nova društva. Deset članov (le) je treba na novo društvo. Naslov na list in na tajništvo je:

2657 S. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILL.

SLOVENCEM PRIPOROČAMO

KAVARNO

MERKUR

3551 W. 26th St., CHICAGO, ILL.

(V bližini urada SNPJ in Proletarca.)

FINA KUHNJA IN POSTREŽBA.

KARL GLASER, lastnik.

FENCL'S

RESTAVRACIJA IN KAVARNA

2009 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Tel. Crawford 1382.

Pristna in okusna domača jedila.

Cene zmerno. Postrežba točna.

Milwaukee Leader

Največji ameriški socialistični dnevnik. — Naročnina: \$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na tri mesece.

Naslov: 540 Juneau Ave. MILWAUKEE, WIS.

NIČ VEČ NE ODLAŠAJTE!

Sodrugi, ojačite J. S. Z.! Če hočemo voditi uspešno kampanjo za socialistično stranko, potrebujemo klube v vseh naselbinah, kjer žive jugoslovanski delavci. — Čas za agitacijo je ugoden. Socializem je danes dnevno in svetovno vprašanje. O njem se povsod razpravlja. Razširite "Proletarca", ki je najboljša agitatorično sredstvo za pridobivanje novih bojnikov socializma.

Cleveland, O.

SKUPNI PIKNIK "ZARJE"

IN KLUBA ŠT. 27 JSZ

v nedeljo 7. avgusta

NA MOČILNIKARJEVI FARMI.

IGRA GODBA JACK ZORCA.

Truck odpelje izpred SND na St. Clair Ave. ob 12:30 in 2:30 popoldne.

PREBITEK GRE ZA DELAVSKO AGITACIJO.

Petje! — Dobra postrežba!

VABLJENI VSI!

Sto izvodov za dva dolarja

V agitacijske namene pošljemo sto izvodov "Proletarca" za dva dolarja. Naročite jih, kadar imate večjo sejo, veselico, shod, predstavo ali kako druge priredbo, in jih razdelite med udeležence s priporočilom, da naj se nanj naroče. Pošljite naročilo pravočasno!

RIM

Poslovenil Etbin Kristan.

(Nadaljevanje.)

Pod žarečim solncem so se raztezale samotne s peskom posute visine, nizke, obhojne, pobledle stopnice so sledile druga drugo. Cisto na koncu je vstopil Pierre. Ura je bila tri in široki žarki so padali skozi visoka četverokotna okna; levo v kapeli Clementina se je pričela neka ceremonija, najbrže večernice. Ali slišal ni ničesar; le ogromna velikost ladja ga je osončila. Počasni korakov, oči povzdignjene v višino, je stopal po brezmerem prostoru. Takoj pri vходу sta bila ogromna kropilna kamna s svojimi angeli, ki so bili tako tolsti kakor amoreti; tu je bila srednja ladja z velikanskimi obokanim, v polja razdeljenim stropom; tu so bile stranske ladje in kor, vsako zase tako veliko kakor pri nas cela cerkev. Tudi ponosna gizda, bleščeča, potlačujoča sijajnost ga je pograbila. Kupola se je svetila kakor zvezda v živahnih barvah in v zlatu mozaikov. Prekrasno nebo, čigar bron prihaja iz pantheon, se razpenja nad velikim oltarjem, ki je zgrajen nad grobom svetega Petra; odtod izhaja dvojno stopnišče konfesije, katero razsvetljuje sedeminosemdeset večno gorečih svetilk. Velikansko je bogastvo in potrata redkega marmorja — tu je bel marmor, tam pisan marmor, pa ta poleg onega, pa oni vrh tega. Oj, ta mnogobarvni marmor, ob katerem se je Bernini blazno in razkošno naslajal! Iz marmorja je krasni tlak, v katerem se zrcali vsa stavba, iz marmorja odeja stebrov, okrašenih z medaljoni papežev, tega s tiaro, drugega s ključmi, ki jih nosijo polnolični angeli; iz marmorja so s podobami preoblozene stene, na katerih se povsod pojavlja glob Inocenza X., obzidki s svojimi velikanskimi kipi baročnega okusa, loggije in balkoni, dvojno stopnišče konfesije, bogati oltarji in še bogatejši grobovi. Velika srednja ladja, stranske in prečne ladje, kor — vse je bilo iz marmorja, se baha z marmorjem, se blešči v bogastvu marmorja, in nikjer ni najti kakor dlan velikega prostorčka, ki se ne bi ponašal s prevzetnostjo marmorja. In tako je triumfirala bazilika, brez ugovora priznana in občudovana kot največja in najbujnejša cerkev sveta, kot utelešenje neizmernosti in kratesote.

Pierre je hodil dalje in dalje; blodil je po ladjah in gledal v omotici okrog, ne da bi bil mogel kaj razločevati. Za hip je obstal pred bronastim svetim Petrom, ki je stal tog in hieratičen na svojem marmornem podstavku. Nekateri verniki so se mu približali in poljubili palec na desni nogi. Nekateri so ga najprej obrisali, drugi ne, temveč so ga kar tako poljubili, pa pritisnili glavo nanj in ga zopet poljubili. Potem se je Pierre obrnil v levo prečno ladjo, kjer so bile izpovednice. Tukaj sede duhovniki pripravljeni, da izpovedujejo v vseh jezikih sveta. Drugi čakajo oboroženi z dolgo palčico, da udarijo z njo na lahen grešnik, ko poklekne, in to mu pribavi tridesetneven odpustek. Ali v cerkvi je bilo zelo malo ljudi; duhovniki so si v lesenih čakalnicah krajšali čas s tem, da so čitali in pisali kakor doma. Potem je postal Pierre zopet pred konfesijo, ki ga je zanimala s svojimi kakor zvezde se bleščečimi sedeminosemdesetimi svetilkami. Glavni oltar, pri katerem sme le papež sam maševati, je stal v ponosni otočnosti osamljenja pod velikanskim, s cvetličami ozaljšanim nebom, čigar glavni del in pozlatitev sta veljala več kakor pol milijona.

Potem se je spomnil na ceremonijo, ki se je vršila v kapeli Clementina, in začudil se je, da ni slišal kratkomalo ničesar. Misli je, da je že končana, pa se je hotel prepričati. Ali čimbolj se je približeval, tem močnejše mu je prihajal od ušes lahkoten šum, podoben glasovom oddaljenih flavt; jačal se je, ali šele ko je stal Pierre pred kapelo, je spoznal melodijo orgelj. Rdeča zagrinjala, s katerimi so bila zakrita okna, so blazila solnčno luč; tako je bila vsa kapela napolnjena s svetlim, rdečim ognjenim žarom in z globokimi zvoki resne glasbe. Ali kako je bila majhna, kako se je gubila v neizmerni ladji, ko ni bilo slišati na šestdeset korakov dalje ne glasov, ne bučanja orgelj!

Ko je bil vstopil, je Pierre mislil, da je velikanska cerkev vsa prazna in mrtva; potem je opazil, da je v daljavi nekoliko bitij. Bili so ljudje, ali tako malo jih je bilo in tako daleč narazen, da je bil vtisk prav tak, kakor da jih ni. Turisti so pohajkovali s popotno knjigo v rokah trudnih korakov semintja. V sredi velike glavne ladje je sedel slikar pred svojim platnom in delal kakor v javni galeriji. Potem je prišlo celo francosko semenišče mimo pod vodstvom prelata, ki je razlagal grobove. Ali teh petdeset, teh sto ljudi ni štel; v ogromnem prostoru so delali vtisk maloštevilnih zabudlih črnih mravelj, ki preplašeno iščejo pot. Poslej je določno čutil, kakor da je v velikanski paradni dvorani, v čakalnici ogromne sprejemne palače. Široki solnčni trakovi, ki so padali skozi visoka, četverokotna, nezagrnjena okna, so razsvetljevali cerkev z bleščečo lučjo in jo vsa polnili z glorio. Nobene klopi in nobenega stola ni

bilo videti, nič kakor krasni, goli neskončni tlak; bil je pod kakor v muzeju in rajajoči solnčni žarki so se zrcali v njem. Nikjer ni bilo prostorčka, kjer bi človek zbral svoje misli, nikjer koticčka, da bi pokleknil in molil. Povsod je vladala živahna svetloba, sijaj, veličanstvo in krasota jasnega dneva. In v to zapuščeno, v zlatu in škrlatu plametečo operno dvorano je stopal zdaj on, ki je poznal le zono iz gotskih katedral, kjer ihite mračne množice v gozdovju stebrov! On, ki je prinašal s sabo boleštni spomin na shujšano stavbinštvo in kiparstvo srednjega veka, ki ga je bila sama duša, on je prihajal zdaj v to bahavo veličanstvo, v to silno, prazno bleščečnost, ki je je bila sama telesnost! Zaman je iskal kakšno ubogo klečečo ženo, verno ali trpečo bitje, ki bi se v strmežljivi poltemi vdajalo Neznemu in s stisnjenimi ustnicami govorilo z Nevidnim. Ničesar ni videl tukaj kakor trudno prihajanje in odhajanje turistov, brižne obraze prelatov, ki so vodili mlade duhovnike k predpisanim postajam, v tem ko so se v kapeli na levi nadaljevale večernice, ne da bi prišel kakšen šum do ušes obiskovalcev; komaj da se je razlegal val zmedenih glasov, da je zadonel zvon od zunaj skozi neskončni prostor.

Pierre je razumel, da je to okostje monumentalnega kolosa, ki ga zapušča življenje. Da bi se napolnil, da bi se mu vdihnili resnična duša, je bilo treba vse bleščebe religiozne pompe; bilo je treba osemstideset tisoč vernikov, za katere je prostora v ladjah, velikih papeževih ceremonij, sijajnosti božičnega in velikonočnega praznovanja, procesij, pri katerih se je razvijalo svetlo velečastje z dekoracijami in inscenacijami velike opere. In zarotil je, kar mu je bilo znanega o tej krasoti: Obožavajoča množica je prenapolnila baziliko, nadzemeljski sprevod je korakal skozi vrste k zemlji sklonjenih čel, križ in meč sta otvorila procesijo, kardinali so stopali po dva in dva kakor plejadski bogovi, odedi v srajce iz čipk, v talarje in plašče iz rdeče svile, in duhovniki so jim držali vlečke. Nazadnje je prišel papež. Kakor mogočen Jupiter je sedel na ščitu iz rdečega žameta na naslanjaču iz rdečega žameta in zlata in je bil oded z zlato mašno srajco, zlato štolu in pokrit z zlato tiaro. Rdeči, z zlatom izvezeni plašči nosilcev prestola — Sedia gestatoria — so se blešali, flabelli so mahali nad glavo edinega suverena pontifexa s pahljajami iz perja, ki so se nekaj zibale pred maliki starega Rima. In kakšen sijajen mogočen dvor je obdajal ta prestol! Vsa družina papeževa doma, množica asistirajočih prelatov, patriarhi, nadškofi in škofi, vsi v zlatih ornatih in z mitrami na glavah. Nameščeni tajni komorniki v vijoličasti svili, pravi komorniki v kostumih iz črnega žameta z zlatimi veržicami in nabranimi ovratniki! Potem nešteto duhovno in posvetno spremstvo, ki se ne bi našlo na stoterih straneh gerarhijske, protonotarji, kaplani, prelati vseh razredov in stopinj, ne glede na vojaško družino — žandarje z medvedjimi kučmami, palačinske garde v modrih hlačah in črnih plaščih, švicarske garde z rumenimi, črnimi in rdečimi progami na srebrnih oklepkih, plemiške garde, ki so bili krasni videti v visokih škornjih, v rdečih, z zlatom izvezenih plaščih, z zlatimi naravnimi in zlatimi šlemi! Ali odkar je Rim postal glavno mesto Italije, se vrata niso več odpirala na stežaj, temveč z največjo skrbnostjo so se zapirala; in če je prihajal papež maševati, kar se je le redkokdaj zgodilo, da se pokaže kot najvišji izvoljenec, kot vtelesenje Boga na zemlji, se je napolnila bazilika le s povabljenimi gosti. Brez vstopnice ni bilo mogoče priti v cerkev. Nič več ni prihičevala in se tlačila in pehala slučajna množica ljudstva, petdeset, šestdeset tisoč kristjanov; le določeno število prijateljskih gledalcev se je izbiralo za posebne, javnosti nepristopne slovesnosti. Tudi če je bilo tukaj na tisoče ljudi, je bilo vendar le omejeno, na slavnosten koncert povabljen občinstvo.

(Dalje prihodnjič.)

Enake pravice

V Mehiko so lani dobili manj, da so krivi slabih časov kitajski priseljenici. Zaprl so jim pralnice, restavracije in kmetije ter jih pognali preko meje v Zed. države, kjer so morali na ladje in vrniti na Kitajsko.

Hitler v Nemčiji grozi, da bo izgnal vse tujerodce iz Nemčije, vse žide in sploh vse, ki niso nordi, kajti edino le "čistokrvni" Nemci so upravičeni do kruha in službe na nemški zemlji.

V Pahokee v Floridi je prišlo 25. julija nad dve sto "belih" Amerikancev, ki so sporočili filipinskim farmerjem, katerih je bilo 58, da morajo do večera zapustiti svoje kmetije in se pobrati od kjer so prišli.

Kako bi bilo, če bi Kitajci na Kitajskem vrnilo mlo za drago? Zed. države bi jim v odgovor napovedale vojno in isto bi storile druge kapitalistične države.

Če bi domačini na Filipinskih otokih rekli "belim" Američanom, da naj se poberejo v teku nekaj ur "od kjer so prišli", bi se izkrcali ameriške čete in bi proglasile preki sod. Po zakonih imajo pod zvezdasto zastavo enake pravice vsi, ki so državljani ameriške Unije. Dogodki dan za dnem dokazujejo, da je resnica obratno. Enake pravice za vse so v sistemu profitarstva in v plemenskih ter razrednih sovraštvihih nemogoče. So pa v interesu celote potrebne. Uspevati bi mogle samo v socialistični uredbi.

FAŠISTIČNO GIBANJE JE POKRET FANATIZMA

Fašistično gibanje v Nemčiji se je razvilo edino ker so energični "novi odrešniki" igrali s fanatičnimi apeli na ljudsko nevednost. Obljubili so vse in grozili vsem, ki niso z njimi. Programa fašistična stranka Nemčije nima, pač pa obljube, ki jih ne bo mogla nikdar uresničiti. Na sliki je fanatična množica, ki daje svojim oboževalcem "fašistični" pozdrav. Pri volitvah dne 31. julija so dobili nad 13,000,000 glasov.

Svetovni dogodki, ki naznajo razpad kapitalističnega sistema

Piše FRANK NOVAK.

Toliko o položaju na Kitajskem v pojasnilo, čemu ljudstvo ne more upati na rešitev iz sedanjih neznosnih razmer, dokler ne bo ležal svetovni kapitalizem v razvalinah, kajti šele potem bo moglo graditi nov gospodarski red, ki bo temeljil v smislu socialističnega programa na svobodi in pravici.

Poleg Kitajske tvori danes Nemčija drugo težko vprašanje in problem, okrog katerega se vrtil sedaj vsa svetovna politika.

Nemčija je razen Anglije najmodernejša industrijska dežela v Evropi in vsled tega najbogatejša, oziroma pravilno povedano, tvori najbogatejšo roparsko polje za kapitalizem.

Denarni mogotci so po svetovni vojni sprevrtili, da jim domača dežela ne nudi dovolj polja za ekspanzijo njih preoblega kapitala, to je, ni se našlo dovolj prilike za nalaganje denarja na visoke obresti. Lahko je velekapitalist kupil v domači deželi bonde s 5, 6 ali 7 odstotki obresti, toda tudi take prilike so bile za taka ogromna premoženja le redke. Prepustili so ta denarni trg malim vlagateljem, oni pa, ki so imeli na razpolago milijarde ali milijone, so iskali boljše trgov. Nemčija je bila primorana zastaviti vse svoje velike industrije, da je zmogla plačevati raznim deželam vojne dolgov. Vlada je morala obdavičiti velike industrije do skrajnosti in nemški velekapitalisti so pričeli prodajati delnice svojih industrij ameriškim kapitalistom. Toda to je bilo še le začetek. Ameriški kapitalisti so iskali garancij za varnost svojega kapitala. Zagotoviti so si hoteli kolikor mogoče veliko glavnih nemških podjetij, oziroma kontrolo nad njimi. Pa so pričeli prodajati srednje bogatim slojem v Ameriki, to je ljudem, kateri razpolagajo z manjšimi premoženji, razne delnice te ali one industrije, tako da vladajo sedaj v tem pogledu naravnost nevzdržljive razmere, kakor se vidi iz sledečih podrobnosti, o katerih so poročali ameriški trgovski časopisi:

Ameriške investicije v Nemčiji znašajo danes po uradnih podatkih sledeče vsote:

800 milijonov dolarjev znašajo ameriške vloge v nemških industrijah, včevši zemljiške vrednosti teh industrij.

Ameriška posojila Nemčiji, na dolge odplačilne obroke znašajo skupno 1,420 milijonov dolarjev in 800 milijonov dolarjev posojilne obroke.

Skupno znašajo ameriške investicije v Nemčiji torej 3,020 milijonov dolarjev ali natančneje povedano, celih 40 odstotkov vsega tujega kapitala v Nemčiji.

Kako je bil ta denar naložen nam pove za primero zgodovina Opel Automobil fabrick v renski pokrajini, ki je največja tovarna te vrste v Evropi. Kontrolira jo ameriška General Motors kompanija. Dnevno lahko izgotovi 600 avtomobilov in 6000 biciklov. Ker določa nemška carinska postava 250 dol. carine za vsak importiran avtomobil in ker so ameriški kapitalisti sprevrtili, da bo postala Nemčija vsled svojih dobro razvitih cest velik trg za avtomobile, so si ga hoteli zagotoviti s svojim denarjem, katerega doma niso mogli vložiti na velike obresti zaradi že pre razširjene industrije.

Toda kapitalisti niso dali ves svoj denar direktno temveč so ga dobili od ameriškega ljudstva, kateremu so prodali delnice Opel avto tovarne. Kakor razvidno iz uradnih poročil je kupilo 315,000 ameriških državljanov te delnice in vložilo samo v to tovarno 30 milijonov dolarjev. To se je zgodilo leta 1928.

Ako upoštevamo prej omenjeno dejstvo, da znašajo ameriške investicije v Nemčiji 3,020 milijonov dolarjev (tri milijarde 20 milijonov), v celoti torej 40 odstotkov skupnega tujega kapitala, znaša torej ta skupni tuji kapital v Nemčiji na podlagi tega okrog 7 tisoč milijonov dolarjev — ne mark! Nemčija je torej popolnoma v krempljih tujega kapitala.

Toda to zadolženo, po tujemu v domačem kapitalu podjarmjeno deželo izsesava do krvi s svojimi zavezniki Francija, ki je trdovratno zahtevala vojne odškodnine, in istotako francoske vazalske države, Jugoslavija, Poljska, Rumunija in Belgija. Nemčija pa je na robu bankrota že dolge mesece, medtem ko jo ameriški kapitalizem skuša na vsak način rešiti. To zdaj skušajo tudi vlade, zastopane na lausanski konferenci, ki so znižale nemške reparacije.

Tukaj imamo sliko nasprotstva med interesi različnih skupin velekapitala. Medtem ko uporablja Francija svoj kapital v svojih vazalskih državah, kjer utrjuje svoj vpliv, hoče držati Nemčijo gospodarsko slabotno in odvisno, da zatira njeno konkurenčno nevarnost. To je pritrlo Nemčijo v nevarnost popolnega bankrota; katerega hoče Amerika preprečiti, da ne izgubi svojih milijard in svojega vpliva na evropskem trgu. Pri tem se seveda ne gre za interese posameznih narodov, oziroma interese ljudstva, pač pa edino za koristi velekapitala.

Izkoriščana in ob steno potisnjena Nemčija tvori na drugi strani tudi za Ameriko posebno nevarnost, nevarnost nasilnega

prevrata, najsibo od strani fašizma ali komunizma. Katerakoli stran zmaga, pomeni uničenje gospodarskega ravnotežja v Nemčiji, četudi bi zmaga fašizma direktno ne ogrožala kapitalističnih interesov, medtem ko jih ogrožajo komunisti direktno.

V tem boju prevladuje v vseh krogih velekapitala rusko vprašanje. Vse imperialistične države so edine v tem, da je treba uničiti moč sovjetske vlade in vspostaviti v Rusiji takozvano buržoazno demokracijo, torej jo napraviti varno za kapitalizem.

Položaj je na vseh straneh nevaren, da nihče ne ve, kaj bo prinesla bodočnost. To pa povzroča splošno nezaupnost povsod. Ljudstvo, mali trgovci, obrtniki, podjetniki, nihče si ne upa izdajati denarja, vse je v strahu, vse trepetajo pred negotovo bodočnostjo, vsakdo čuti, da se porajajo velike reči, da se neke v globočinah pripravljajo silni, svet pretresajoči dogodki, da preti na vseh straneh neka strašna nevarnost.

Anglija je vznemirjena zaradi Indije in tudi vsled lastnega gospodarskega položaja doma. Zadnje čase skuša razširiti svoj vpliv v Perziji, da si uglaadi pot proti Rusiji.

Imperialistične sile bi rade pognale svoje armade v boj proti Rusiji, toda bojijo se svojih lastnih vojakov, ker se dobro zavedajo, da je ozračje kakor dinamit in da bi zadostovala ena sama iskra za splošen svetovni požar.

Države, kakor sta Rumunija ali Jugoslavija, so na robu gospodarskega propada. Pošiljati armade preko meje proti drugi državi, bi pomenilo oboroževati lastnega sovražnika, ker ljudstvo je do skrajnosti razkačeno in obupano. Italija

komaj z največjim nasiljem strahuje svoje ljudstvo in kriči po razoroževanju, da si zmanjša strašno breme davka, pod katerim se bo zgrudila danes ali jutri.

Sredi vsega tega strašnega gospodarskega nereda pa se dviga sovjetska Rusija ter kaže vsak dan očiteje vsem zatiranim in trpečim narodom, da je rešitev mogoča edino le potem popolnega uničenja kapitalizma in v gradnji socialistične družbe. (Konec.)

Zedinjene države na mednarodnih konferencah

Po vojni so mnogi ameriški vodilni prvaki grmeli, da je politika izolacije za to deželo najboljša. Zavrgli so Wilsonov predlog za vstop v ligo narodov in še sedaj se niso definitivno odločili za pridruženje k mednarodnemu razsodišču. Pošiljali pa so kljub temu zastopnike na zborovanja raznih komisij lige narodov, na trgovske in reparacijske konference, na posvetoovanja za omejevanje oboroževanja itd., najprej bolj na skrivaj, neuradno, zdaj pa že čisto odprto. Za financiranje teh zastopstev je plačala zvezna vlada od leta 1920 naprej že blizu trinajst milijonov dolarjev in bila je zastopana od onega časa na okrog 300 raznih konferencah. Izolacija v današnji družbi je seveda nemogoča, čeprav jo eni še vedno propagirajo.

Priredbe klubov J. S. Z. in drugih soc. organizacij

AVGUST.

CLEVELAND, O. — Pionir klub št. 27 JSZ in odsek v nedeljo 7. avgusta na Močnikarjevi farmi.

CHICAGO, ILL. — "Moonlight" pionir soc. pevskega zbora "Sava" v soboto 13. avgusta pri Kegu v Willow Springsu.

DETROIT, MICH. — Pionir klub št. 115 JSZ v nedeljo 21. avgusta pri Hurron jezera.

POWHATAN POINT, O. — Zborovanje vzhodnoohiojske konference JSZ v nedeljo 21. avgusta.

SEPTEMBER.

SALEM, O. — Pionir klub št. 24 JSZ in konference št. 2, Ohio, v nedeljo 4. sept.

OKTOBER.

CHICAGO, ILL. — V nedeljo 23. oktobra škotska predstava kluba št. 1 v dvorani CSPA.

NOVEMBER.

CHICAGO, ILL. — V nedeljo 27. nov. koncert "Sava" v dvorani CSPA.

DECEMBER.

CHICAGO, ILL. — Dne 31. dec. Silvestrova zabava kluba št. 1. (Druge priredbe klubov št. 1 v prihodnji sezoni: V nedeljo 5. feb. dram. predstava v CSPA. Dne 12. marca angleški program v dvorani SNPJ. Dne 30. aprila koncert "Sava" v dvorani SNPJ.)

(Tajnike klubov prosimo, da nam sporočijo datume svojih priredb, da jih uvrstimo v seznam.)

Baretincic & Son

POGREBNI ZAVOD

424 Broad Street

JOHNSTOWN, PA.

Tel. 1475.

NAJVEČJA SLOVENSKA KNJIGARNA

CANKARJEVE IN DRUGE KNJIGE

Pišite po cenik

PROLETAREC

Kampanjski fond J. S. Z.

VI. IZKAZ.

V kampanjski fond JSZ. so v sver-
že agitacije za naše kandidate in ja-
žanje socialistične stranke, prispevali
slednji:

Chicago, Ill. Fred A. Vider \$4;
Alice Artach \$3; po \$1: John Vo-
rich, Louis Beniger, Vinko Ločnikar,
Joseph P. Kristan, Donald J. Lotrich;
po \$0.50: John Kopach, Vincent Cal-
kar; po \$0.25: Blaž Novak, Lawrence
Lotrich St., Mary Andrea in Frank
Kosich, skupaj \$14.00 (nabral Donald
J. Lotrich).

Sheboygan, Wis. Dr. št. 4 JPZS.
\$1.75. (Nabrano na seji).

Akron, O. Po. 25c: Jos Jereb, Leo
Bregar, Peter Skvarca, John Slano-
vec, Louis Valant, Frank Kotar, Jos.
Thomas; Peter Makarović 10c; Max
Kotnik 5c, skupaj \$1.90, (poslal Leo
Bregar).

Farrell Pa. Dr. št. 174 JSKJ.
\$2.00

Corapolis, Pa. Dr. št. 145 SNPJ.
\$2.00.

Chicago, Ill. Dr. št. 1 SNPJ.
\$2.00.

Chicago, Ill. Dr. št. 102 SNPJ.
\$3; po \$0.50: Angelina Zaita in Kristi-
na Trpin, skupaj \$4.00. (Nabrana
Kristina Trpin).

Black Diamond, Wash. Dr. št. 57
SNPJ. \$5.00.

Cornwall, Pa. Dr. št. 528 SNPJ.
\$1; po 25c: John Jurasic, John
Jakovich, Louis Glavan, Andrew Si-
mone in John Hude, skupaj \$2.25,
(poslal Andrew Simone).

Imperial, Pa. Dr. št. 29 JSKJ. \$2.
Arma, Kans. Dr. št. 48 SSPZ. \$1.

Bresny Hill, Kans. Dr. št. 65
SNPJ. \$1.00.

Johnstown, Pa. Dr. št. 82 SNPJ.
\$2; nabrano na seji \$2.60, skupaj
\$4.60.

Library, Pa. Izobraževalni in za-
bavni fond \$5.00.

Blaine, O. Dr. št. 333 SNPJ.
\$1.00.

Power Point, O. Matt Tušek
\$1.00.

Canton, O. Dr. št. 315 -SNPJ.
\$2.00.

Red Lodge, Mont. Dr. št. 81
SNPJ. \$2.50.

Brooklyn, N. Y. Dr. št. 580 SNPJ.
\$1.00.

Diamondville, Wyo. Po \$1: Vin-
cent Lumbert, Michael Eres, Jacob
Turk in Paul Sabec, skupaj \$4.00,
(nabral Anton Tratnik).

Springfield, Ill. Dr. št. 184 SNPJ.
\$1.00.

Arma, Kans. Dr. št. 434 SNPJ.
\$1.00.

Slovan, Pa. Dr. št. 241 SNPJ.
\$3.00.

Harwick, Pa. Dr. št. 419 SNPJ.
\$1.50.

Cleveland, O. Po 50c: Andy
Tekautz, Frank Močnik, Louis Pod-
padeč in Louis Horvat; po 25c: Ne-
menovan, Joe Papesch, John Komur,
Anton Stariha, Paul Rasich Frank
Somrak, Louis Belle, Matt Sušelj,
Frank Plut in Anton Smith; neime-
novan 20c; John Krehel 10c, skupaj
\$4.80, (nabral Louis Zorko).

Detroit, Mich. Po \$1: John La-
muth in Joseph Anžiček; po 50c: Leo
Junko, Anton Potokar; po 25c: Louis
Kosmach, John Erjavec, Valentin
Pirnar, Louis Strasberger, Joe Hren,
Joe Aubelj, John Zgonc, Peter Von-
čina; Matt Garetta 10c, skupaj \$5.10,
(nabral John Erjavec).

Conemaugh, Pa. Dr. št. 59 SSPZ.
\$1; po 10c: Martin Jager, Jos. Bur-
sner, Anton Kovačič in Benedekovič;
Neimenovan 5c, skupaj \$1.45, (na-
bral Martin Jager).

Cleveland, O. Dr. št. 126 SNPJ.
\$2; po 25c: John Juko in James
Vrbich; po 10c: J. Zupančič in Leo
Belaj; po 5c: Jernej Mich in Jacob
Jene, skupaj \$2.80, (poslal John J.
Gabrenja).

Central City, Pa. Dr. št. 247
SNPJ. \$2.00.

Pierce, W. Va. Dr. št. 199 SSPZ.
\$2.00.

Radley, Kans. Dr. št. 72 SNPJ.
\$2.00.

Springfield, Ill. Dr. št. 47 SNPJ.
\$2.00.

Sharon, Pa. Dr. št. 31 SNPJ.
\$2.00.

East Worcester, N. Y. Dr. št. 393
SNPJ. \$2.00.

Chicago, Ill. Dr. št. 104 JSKJ.
\$2.25.

Somerset, Colo. Po \$1: Anton
Majnik in Victor Koklich, skupaj
\$2.00.

Raton, New Mex. Dr. št. 297
SNPJ. \$2; Martin Krunsk \$1; po
25c: John Kopriva, Felix Petteirlin,
V. Polz, John Cash, Louis Kopriva
in Joe Radesevich, skupaj \$4.50,
(nabral John Kopriva).

Moundsville, W. Va. Frank Andol-
sek \$1.00.

Cleveland, O. Dr. št. 264 \$3.00.

Willard Wis. Dr. št. 198 SNPJ.
\$2; nabrano na seji \$1.93; Fred
Schlitz 50c, skupaj \$4.43, (poslal
Mike Kruztz).

PIŠITE UPRAVNIŠTVU!

Ako je v vašem imenu in naslovu, ki je pilepljen na
listu, pomota, ali če se kaka številka izgubi, ali če ste
dobili slučajno kak tiskovno pokvarjen izvod, nam spo-
ročite v pismu ali dopisnici, da pomoto popravimo, ozi-
roma, da vam pošljemo drugo številko lista. Naša
želja je naročnikom ustrežati. Od njih pa pričakuje-
mo, da nam vse morebitne pomankljivosti glede lista
sproti sporoče.

Buhl, Minn. Dr. št. 314 SNPJ.
\$3.00.

Walsenburg, Colo. Dr. št. 299
SNPJ. \$2; po 50c: Blaž Strovac,
(Rapson) Steve Močnik, Frank Wo-
denik, Frank Oeverk in John Lipič,
skupaj \$4.50, (poslal John Lipič).

Manville, N. J. Dr. št. 687 SNPJ.
\$1.00.

Gowanda, N. Y. Dr. št. 325 SNPJ.
\$3.00.

Chicago, Ill. Sylvia Homez 50c;
po 25c: John Potokar in John Mihe-
lich, skupaj \$1.00.

Carlinville, Ill. Dr. št. 362 \$1;
Louiz Parkel 25c, skupaj \$1.25,
(poslala Frances Podobnik).

Yukon, Pa. Federacija SNPJ.
Westmoreland County, Pa. \$5.00, po-
sal Herman Preseren).

Cleveland, O. Dr. št. 27 SDZ.
\$2.00.

Woodward, Ia. Anton Ausich
\$1.00.

Elizabeth, N. J. Joseph Oblak
\$1.25; Andy Sprogar \$1; po 25c:
Anton Turk, John Korelec in Joseph
Pasarič, skupaj \$3.00, (nabral Andy
Sprogar).

Skupaj v tem izkazu \$136.56,
prejlnji izkaz \$313.08, skupaj
\$449.64.

Spartakove beležke

Milwaukee, Wis. — Klub št.

37 je na zadnji seji izvolil iz

svoje srede štiri starejše sodru-

ge, kateri bodo skupno s tajni-

kom kluba tvorili odbor zaup-

nikov, po sistemu avstrijske so-

cialdemokratske stranke. Na lo-

jejo zaupnikov je, da nadzoru-

jejo notranje delovanje kluba

in rešijo izven seje razne zade-

ve, katere bi zavzemale preveč

časa na seji ali take, ki jih ni

umestno prinašati pred član-

stvo, ker bi mogoče povzročile

nepotrebne debate ali pa na-

pravile slab utis na članstvo.

Odbor zaupnikov ne dela ni-

kakih zaključkov, temveč mo-

ra vsako zadevo predložiti kon-

čno članstvu v rešitev. Za ča-

sa volilne kampanje in druge-

ga strankinega delovanja, pa

bodo zaupniki delovali skupno

z izvrševalnim odborom an-

gleskih sodrugov od skupine

petega sodruga. Ta angleski

klub je namreč tudi izvolil od-

bor zaupnikov, kateri pa delu-

je pod imenom "izvrševalni od-

bor".

Kako potreben je odbor za-

upnikov, se je pokazalo pose-

no jasno pred nekaj tedni, ko

je neki starejši član kluba izvr-

šil dejanje, ki je bilo toliko ne-

pravilno, da mu je članstvo

moralo dati oster ukor. Doti-

ni se je pa nato zagrešil še

proti disciplini s tem, da ni maral

sprejeti ukora, ki ga je bil po-

vsem zaslužil; pač pa je pričel

blatiti klub in članstvo.

Ta pripetljaj je pokazal, ka-

kako po nepotrebnem pride član-

stvo do slabega utisa, ki bi u-

tegnil uplivati dokaj kvarno

posebno še na mlade člane kluba.

Zato bi take delikatne za-

deve izravnal lahko odbor za-

upnikov.

Ker se bliža jesen in s tem

več važnega dela za klub, bo

pač potrebno, da bi se klubove

seje vršile vsaj dvakrat na me-

sec. Ze več mesecev zapore-

doma je bil namen kluba, da

bi se po seji vršilo kratko pre-

datvanje, toda vsled preobilne-

ga dela se je to udejevalo samo

dvakrat. Vsled tega so klubove

seje slične navadnim sejam

podpornih društev, kjer se re-

šujejo predvsem le društvene

zadeve. To seveda ni dovolj,

kajti klub nima samo naloge iz-

vrševati vsakdanje posle in za-

deve, temveč ima še drugo, ki

je večje važnosti, vzgajanje

članstva v socialističnem

prepričanju. Ker pa se to more

doseči edino le s predavanji,

govori in diskuzijami, je pač

neobhodno potrebno, da delu-

je klub z vsemi močmi v tem

smislu.

Ker pa imamo v mali razda-

lji dva kluba s sličnimi nalo-

gami in potrebami, bi bilo pač

priporočljivo, da bi se vsak

mesec vršila poleg navadnih

sej posameznih klubov ena

Reports and Comments

Motor City News

The picnic recently sponsored by the Wayne County Socialist party was a huge success. Good co-operation was had from the Yugoslav, Polish, Italian, Bohemian and English branches from which also a large attendance came out to the picnic.

In the afternoon races were held and the winners received literature as prizes. Baseball games were played next with our comrade Frank Cesen and his team defeating the downtown English branch team in a double header with scores 5-0 and 6-0; two very well played games.

Later in the afternoon several speakers addressed the large crowd with comrade Reisman acting as master of ceremonies introducing comrade Panzer, candidate for governor of Michigan and comrade Naysmith, and old timer in the labor movement. The last to speak was Clarence Senior, national secretary of the Socialist party who gave a very interesting talk and complimented the Detroit Socialists for the way they are building up their branches and of the co-operation they give to one another. He also stressed the need of Socialist education at branch meetings as well as at open air meetings and that this could be attained by subscribing Socialist newspapers, reading and distributing its literature. Following the speakers a dance took place which lasted till 9 o'clock.

At the County Central Committee meeting held July 18, it was decided to have comrade James H. Maurer, candidate for vice president speak here in Detroit on Saturday, August 20, at Belle Isle. The committee also urges all unemployed members to affiliate themselves with the Unemployed Citizen's League. The state Executive committee reported that two new branches are organized, one in Brown City and the other in Lansing. Arthur Kent, Victor Ruth-er and Loren Walters with camping equipment have begun a ten week tour through the state of Michigan campaigning for the party, conducting open air meetings and organizing new branches. Their trip will take them northward along the shores of Lake Huron and back down along the shores of Lake Michigan.

The regular monthly meeting of the English Section of branch 114 JSF will be held Friday, August 5, at 116 Six Mile Rd., beginning at 7 P. M. sharp. All members are urged to

skupna seja, oziroma sestanek,

zvezan s predavanjem in dis-

skuzijo. Tako skupno delova-

nje bi imelo več koristnih po-

sledic. Predvsem medsebojno

zblizanje, utrditev solidarnosti

in sodružne vzajemnosti, vzbui-

tevek zanimanja za strankine

ideale in naloge ter končno iz-

popolnitev nas vseh v znanju

in razredni zavednosti — kar

je še najpoglavnejše.

Pri obeh klubih imamo so-

druge in sodruge, ki so zmožni

posegati v debate in diskuzije

ali obdržavati kratke govore;

vse te moči potrebujemo za ži-

vahne in v raznici podučne raz-

prave. Pri tem bi štedili tudi

na času in stroških za dvorane,

obenem bi pa zavladalo za take

skupne sestanke veliko za-

nimanje tudi med našimi so-

misljeniki, katere bi pridobiva-

li za stranko v vedno večjem

številu.

Sodrugom in sodruginjam o-

beh klubov bi priporočal, naj

o zadevi razmišljujejo in jo

predložo na prihodnih sejah

klubov.

Stranko čakajo velike nalo-

ge, bodočnosti, naloge, ki bo-

do zahtevale vse naše moči in

tudi popolno razumevanje so-

cialističnih nauk. Zato je

potrebno, da se pripravljamo

za to veliko bodočnost naše

stranke, ki se ji bliža tudi tu v

Ameriki. — Spartak.

Norman Thomas

has just written another
book which you must read

AS I SEE IT

173 pp. \$2.00

BLUE CLOTH

Sent postpaid

from

Socialist party,

549 RANDOLPH ST.

CHICAGO

attend and bring with them their pro-

spects for membership.

Here are some important dates to

remember. On Saturday, August 6,

the Young Americans are holding an

outing for their members free of

charge. The Ladies Club of the

Slovene National Home are sponsor-

ing a picnic on Sunday, August 7, at

Travnikar's Farm. Everybody is

urged to attend. A Moonlight Pic-

nic to be given by the Young Amer-

ican lodge No. 564 SNPJ will be held

on Saturday, August 13, also at

Travnikar's Farm.

Matthew M. Klarich, Detroit, Mich.

Johnstown Reports

A huge mass meeting will be sponsored in Johnstown, at the Moose

Hall, on Sunday afternoon, August

7, at 2 P. M. The principal speaker

of the afternoon will be the Social-

ist vice-presidential nominee, Com-

rade James H. Maurer, of Reading,

Pa. Comrade Maurer is a well known

labor leader, and those of us who

have already had the opportunity to

hear him speak, were well pleased

with his speeches as they are both

well meaning and humorous at times.

We urge all Slovenes to attend;

Robber Barons Will Not Ease Suffering

Knowing the industrial palsy that afflicts American capitalism and that new recruits are joining the hunger army every day, President Green of the A. F. of L. has urged President Hoover to call a national conference of industry to consider plans for arresting the disease. "If we cannot give our people more work at once, we can divide whatever work there is available among all," said Green, "and so gradually bring the unemployed into the ranks of the consumers again and perhaps start the wheels of industry going."

Dividing the available jobs among more workers by reducing the hours of labor throughout the nation will certainly help, but it is not a solution of the curse that has come to the working class. Nor do we think that the employing capitalists who have been cutting wages for three years and are still cutting will ever agree to any marked reduction of hours. Even if they agreed to some reduction of working time, it is not likely that they would pay an 8-hour wage for a 5-hour day during the depression. That would be for the employing class to pay out more in wages when the general trend is to cut wages.

We see no hope in a conference of the employing barons. Organized workers should continue to demand the shorter work day, but with it should also go a more fundamental criticism of the regime of their exploiters. This is what the organized working class is doing in all advanced nations. The system is rotten. We should say so and plan for its abolition, not urge the capitalist class to do something which they are not likely to do.

—The New Leader.

The Right to Work

Because organized labor has declared for a six-hour day and a five-day week as a means of giving wider distribution of work, a great many well-meaning people have criticized and condemned the policy on grounds that it will not give employment to all of the millions out of work.

Labor is fully aware of the shortcomings in its proposal; but labor knows that the remedy offered is a step toward the solution of our economic problem. It is not an instantaneous cure-all, but it will work that way when organized capital is willing to adjust itself to the changed order of things.

Labor proclaims the right of every able-bodied adult to a job. Labor demands that to secure this right the length of the work day and the work week must be decreased to whatever extent may be necessary to distribute work among all the workers. It may be necessary to reduce working hours from six to four hours per day to absorb all the unemployed.

Labor is devoted to the principle of "work for all", and to make this a living reality, those fortunate enough to have a job that gives eight hours of employment per day may have to yield to shorter hours in order to give some one else an opportunity to earn his livelihood. In asking a shorter work day, labor is not seeking the establishment of a work day schedule of bankers and brokers—it is only seeking a sane solution of a problem that grows more complicated as the depression deepens.—Minnesota Union Advocate.

Provide Jobs

Unemployment relief appears to be a certainty so far as an appropriation by congress is concerned. Three hundred million dollars sounds like an enormous sum—and it is a lot of money. But spread this out over the country among 8,000,000 unemployed and it amounts to about \$40 per person. By strict economy, and ignoring the boasted standard of living of the American working class, a man can get his family through for two months on this sum. But what then?

The Freeman has no objection to offer to all the relief that can be squeezed out of the property-owning class by way of congress, but nevertheless it feels constrained to point out the inadequacy of such measures to bring more than temporary relief. The money will be absorbed so quickly that it will be like a sprinkle of rain on a parched desert. What this country needs is a job for every man and woman willing and able to work—jobs at the making of those things which minister to physical welfare—like food and houses and clothes.—The American Freeman.

If you come to Washington on the cushions to lobby for a tariff, your home town paper calls you a patriot; if you come on the rods to lobby for back pay earned by risking your life in France, it calls you a bum.

SEARCHLIGHT

By DONALD J. LOTRICH

If the world war veterans that is, at least that section of them who trekked to Washington in the hope of getting some financial assistance from the government have ability to think, they must realize that the democracy for which they waged war against their brethren across the pond, has gone by the boards. This is, after all, the most explicit lesson that any seeker of truth could give them. The richest country on earth made safe by the bonus marchers now turns the very weapons on the bonus marchers. The rich rulers have all the coin they need to perpetuate their stagnant system, their frozen banks and their bankrupt railroads but no money can be made available for the bonus army, the veterans who saved the necks of the rich. Now is the time to think and get your weary brains out of the delirious stage. You are all workers; you therefore belong to the ranks of the workers. If we use our intelligence we all can benefit from such unity.

The bonus expedition will go down in history as an example of social inequality and injustice. When the present tottering order will no longer prevail, people will look back upon the expedition of the bonus expedition by the President of the United States and the ruining of their primitive camps as the blackest chapter in the "Prosperity Era." Pres. Hoover, who has always been dishing out favors and vast sums to the rich and who has been the distinguished engineer of the plutocrats has the blemish upon his soul for issuing the eviction orders.

But you bonus army, how do you like the sting of the sword and club. The tear gas bombs thrown at you didn't feel so good. But what hurts more than the clubs and tear gas is that your own "buddies" pushed you unpleasantly around and finally out of Washington. However, they didn't treat you as bad as perhaps you treated your brothers across the pond. There it was a question of dog eat dog. It was ponte in Washington, compared to the trenches in France. Say, by the way, who pays those buddies, of yours who evicted you? Why, poor working men like you and me. And who are they working for? Not for you and me! They have done all this for the master class, the rich, for whom Herbert Hoover is the spokesman. You would think that your own buddies would stick with you and help you get some food and shelter. But no! You are now no longer needed to protect the money and property of the rich, so you go out into the ranks of the unemployed, alongside of the rest of the workers who have made everything America possesses. If you don't open up your mind now, there is no hope for you, no hope that you will come out alive out of this battle for life.

Outright lies! That's what Mayor Walker put into his documentary reply to the charges to push him out of office. Nothing else but shameful lies. And the governor of New York is playing his little game to help Walker get out of the trap with as few scars as possible. And the people of New York want Walker, because Tammany and the rest of the Democratic politicians have the crooked game all tied up for themselves.

Can we say that we are happy to learn that the Executive Board of

Could Have Been Worse

A visitor to an old seaport town was out driving with his host. "What is the diet of all these people?" he asked. "Fish, mostly," the host responded. "Why," said the visitor, "I thought fish was a brain-food! These are really the most unintelligent looking people I ever saw!" "Well," replied the host, "just think of what they would look like if they didn't eat fish!"

Discoverers of 1932

Teacher: "I'm surprised at you, Sammy, that you can not tell me when Columbus discovered America! What does the chapter heading of the week's lesson read?"

Sammy: "Columbus, 1492."

Teacher: "Well, isn't that plain enough? Did you ever see it before?"

Sammy: "Yes'm; but I always thought it was his telephone number."

The American Federation of Labor has finally come out for unemployment insurance? Hardly, because the greatest damage to the unemployed, underfed workers has already been done. At present it will take a number of years to arouse the sentiment and give it enough pressure for acceptance and by that time the present panic will be over, men will have more work and the rascals that lead the A. F. of L. may measure indefinitely. Just as business everywhere is on its hind toes, the A. F. of L. is having "tough sledding" so the leaders rather than lose their dues paying tribe have abandoned their hostility for unemployment insurance. We cannot picture men like Matthew Woll, one of its vice presidents to be sincere for the measure. No, we know too much of Mr. Woll's peculiar characteristics.

It's been pretty hard for the Socialists to adhere to the racketeering policies of most of the union leaders. We are for unions, for we know genuine union organizations to be of great help for labor, but so many of the unions and union leaders have become a burden and a liability rather than an asset to the various unions that for a time any attitude we would take towards them would be wrong. However, the present depression is sobering up a good many of the "good unionists" and their leaders. They know that labor is on the verge of turning red so they offer them small doses of sleeping powders to keep them contented.

We're broke in Chicago. They closed a lot of banks on us. They have stolen a lot of money from us. The teachers and public help is unpaid for months. The taxpayers can't pay their taxes. Yet the crooked politicians are still trying to do everything they can to give every concession to their private political henchman. Don't be surprised to learn some day that even the public parks, playgrounds, etc., will be run by the bankers. The cities bonds are already in default.

No Friendship

Two sentries were marching up and down their separate beats. For some time the old lady watched them in silence. But at last she could keep silent no longer and grabbed one of the men by the arm.

"Can't you two silly lads make it up and be friends?" she asked reproachfully.

Paradise Up To Date

By ADAM COALDIGGER.

The Lord created Adam and placed him in Paradise, which was called so because until Columbus stumbled onto the U. S. A., it was God's country.

But Adam, who didn't have sense enough to know a good thing when he saw it, longed for a companion, whereupon the Lord took a slab out of his bonehead whereof he shaped a woman and called her Eva or Eve, meaning Good Night.

This done, the Lord took a journey up the Milky Way to see how the dairy business was getting on. When he returned a month later, he found Adam sprawled out under a crab-apple tree and he was a sight to look at. The rosy tints the Lord had painted on his cheeks had faded to a dirty yellow, he was green around the gills and his tummy looked as if the elephant had stepped on it.

A little distance from Adam sat Eve with her back to him, sobbing like her heart would break and mumbling something about going home to mother. The poor thing was all skin and bones and the curves she had been so proud about were gone.

"Say, what's got over you?" exclaimed the Lord in great astonishment.

"A plenty," replied Adam, hardly above a whisper, because he was weak as all that.

"How come?" said the Lord, flabbergasted.

"Well," whined Adam, "we've been here a whole month and haven't eaten a thing yet."

"What!" exclaimed the Lord, almost falling off the cloud he was sitting on so surprised he was, and then getting his wind back continued, "But Adam, why didn't you work some of the nice land around here?"

"I would," sniffed Adam. "It looks like good land and plenty of it, and the crops growing around here are the finest I ever laid my eyes on, but—"

"But what?" jeered the Lord. "But I couldn't find a land-lord to work it for," sobbed Adam.

This time the Lord actually fell off the cloud and it took him a good five minutes before he could recover sufficiently to ask Adam why he didn't harvest some of that fine fruit growing all around him.

"I thought of that, too," blabbed Adam, wiping the dew from the end of his nose with a fig leaf, "but I couldn't find anybody to give me a job to do it."

The good Lord was still standing there with his mouth open when Eve came staggering up on her poor spindle legs and blubbered: "It's the honest truth, Lord, the poor boy tramped all over Paradise day after day trying to land a job and all he got for his trouble was his hair full of cockleburs and getting all cut up by the briars and—"

"But, Good Lord," the Good Lord broke in, "why didn't you—"

"Don't," cried Eve hysterically, "I know what you're going to say, but I ain't, I'm a good wife. I offered to take in washing, but nobody's got any clothes in this place."

"That'll do," snapped the Lord, snapping his steel jaws under his long whiskers, "get out of here. If anybody ever finds out that you are my children, my name is Dennis," and just about then an angel stepped around a loaded gooseberry bush with a red-hot poker in his hand and shooed them out of Paradise.

The last thing seen of Adam and Eve they were standing in a bread-line in Detroit bemoaning the over-production of buns.

—The American Guardian.

The Loud Speaker

"Is she fond of listening in?" "Not half so much as she is of speaking out."

Is It Dangerous to "Soak the Rich"?

According to the economic theory so energetically set forth by capitalist newspapers, higher income taxes now would hurt everybody, because they would take away funds from the millionaires who supply the "capital" to hire workers. Well, we needn't worry yet. There is plenty of capital around in the form of unused machinery to keep us all busy for a while, if the public owned it.

And even if there weren't plenty of capital, in England, where income taxes are more than double those in America, last year there were 21 more people paying taxes on the income from a million pounds (\$5,000,000) than in the previous year. This figure is from the official reports of the British government, which reported 540 millionaires in 1931 and only 519 in 1930.

But if it were "dangerous" to "soak the rich"—if it did deprive them of their wealth and redistribute the same in the form of communal wealth—so much the better. Society would then own the "capital" and could employ the people instead of letting the machinery lie idle. Society would not have to wait for a time when the machinery could be made to produce private profits.

—The Milwaukee Leader.

Schools Add to Jobless Army

During the month of June over 756,000 boys and girls were graduated from the high schools of the United States, and 131,500 young men and women from the colleges and universities. If we keep in mind the very small percentage of high school graduates who enter the higher institutions of learning, this means that America's vast army of the unemployed has been increased by something like three-quarters of a million. "These youngsters are eager to work, eager to start out in life, eager to give service that will justify the sacrifices of their parents and of the public," says Labor, the weekly official organ of the railway brotherhoods, "and what do they find?" Let Labor answer: "They find a world which preached to them in school about the dignity of labor, and now will not allow them to earn a living. Their young strength and enthusiasm are pushed back, rebuffed, left unused. Their training goes for almost nothing, for they find equally well trained people, with experience added, standing in the breadline. The industrial world will not let them help to make it richer; it just doesn't want them. So far as the economic organization of society is concerned, these youngsters can get off the earth. Was ever such insane folly seen on such a scale before? The young man who cannot get a job is not so crushed as the middle-aged or old man who has lost a job. But there are other things to consider. The young man denied work either gives up trying for it and becomes a parasite; or he strikes back. The youth of America can be turned into the nation's greatest asset; or into a focus of unrest and revolt. With the third crop of graduates coming from school since the depression began, it is about time to consider our youth at the gate."—All Chicago.

Another Taxless Town

Orleans, Vt., is a town of 1,300 inhabitants and, according to this press report, has voted to make no tax levy at all for 1932. The town officials say that Orleans is the only taxless community in New England.

With the balance of about \$12,000 in the treasury the village further decided they had enough to carry on for another year without burdening the citizens for any additional taxes. This situation, as in so many other cases, is due, we are told, to the surplus earnings from the three municipally owned utilities of the village, namely, water, electric light and power, and municipal building. The surplus earnings of the municipal electric plant brought in about \$8,000 profit and there was a return of \$4,000 on the water works and the municipal building. With these earnings there was sufficient income so that there will be no assessment of taxes against the manufacturing concerns in the village, and even the poll tax has been called off this year.

There will be a school tax levied in July because, as it stated, "there is no revenue from the schools." But this will be an extremely light burden and, so far as the local cost of government is concerned, the city will be without taxes.—Boston Herald.

Make Jobs for All

Anything that calls attention to the unemployment situation is good—hence a parade is good, even though it is only for the purpose of finding jobs instead of making jobs.

But it would be well for the purpose to be broadened out so as to make jobs as well as to find them. For instance, all of the employers in this area might get together and concertedly shorten the hours of labor to six per day and five days per week. That would make so many jobs that very likely the slack would be entirely taken up. It would, of course, be necessary to confine these operations to the workers now here, for it would be utterly impossible for this place to hire all those who might flock in from elsewhere. Other communities would have to take care of their own. The nation ought to do it in a nationwide manner so that it would apply everywhere in the country.

Christianity seems to be making headway in Christian churches. The congregations of the Endion Community church of Duluth, Minn., and Christ Methodist church of Pittsburgh, Pa., have voted "never to participate in nor support another war." Fine! We now know there are two Christian churches in America anyway.

